

Maanteiden hoitourakoiden laatulupausten toimivuus

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Tulevaisuuden liikennejärjestelmät, insinööri (YAMK)

kevät 2023

Jami Vähäsöini

Tulevaisuuden liikennejärjestelmät

Tiivistelmä

Tekijä Jami Vähäsöini

Vuosi 2023

Työn nimi Maanteiden hoitourakoiden laatulupauksien toimivuus

Ohjaajat Oskar Eklöf, Tuomas Vasama

Tutkimuksen toimeksiantajan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lakisääteisiin tehtäviin kuuluu maanteiden pito. Maanteiden kunnossapito kilpailutetaan viisivuotuisina palvelusopimuksina. Vuodesta 2019 alkaen perinteisestä kokonaisurakkamallista siirryttiin kilpailuttamaan kaikki alkavat urakat uudella maanteiden hoitourakkamallilla. Maanteiden hoitourakka on tavoitehintainen kokonaisurakka. Laadulle on uudessa urakkamallissa annettu suuri painoarvo. Maanteiden hoitourakassa on hinnan lisäksi tarjouskilpailussa vaikuttavia laatulementtejä; laatulupaukset ja henkilöarvioinnit. Laatulupaukset ovat nyt olleet osana urakoiden kilpailutusta viiden vuoden ajan. Kolmannelle kilpailutuskierrokselle 2021 alkaneisiin maanteiden hoitourakoihin laatulupauksiin tehtiin isompi päivitys.

Viiden vuoden aikana markkinatilanne on kehittynyt ja muokkautunut uuden urakkamallin mukaiseksi, eikä laatulupauksia ole juurikaan tutkittu niiden käyttöönoton jälkeen. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miksi laatulupaukset otettiin osaksi kilpailutusta, mitä haasteita lupauksen muodostamisessa ja tulkinnoissa on kohdattu, ollaanko laatulupauksen nykytilaan tyytyväisiä ja millaisia hyvien laatulupauksen tulisi olla.

Laatulupauksen käyttäjäkokemuksia olisi ollut mahdollista kerätä runsaasti laajalla suljetulla kyselyllä. Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä henkilökohtaisia kokemuseräisiä vastauksia tutkimuskysymyksiin, joten aineistonhankintamenetelmäksi valikoitui asiantuntijahaastattelu. Haastateltaviksi valikoitiin viisi laatulupauksen kanssa työskentelevää henkilöä. Jokaisen vastaajan lähestymiskulma laatulupauksiin on työnkuvansa puolesta erilainen.

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituna eli haastatteluissa oli valmis kysymysrunko, johon haastateltava laati vastauksensa haastattelun pohjalta. Kyselyiden vastauksia käytettiin tutkimuksen aineistona. Haastatteluissa oli käytössä kahta erilaista kyselyrunkoa. Tuloksia vertailtiin erikseen tilaaja- ja hankintaorganisaation tuloksina ja hoitourakoiden parissa työskentelevien vastaajien tuloksina.

Tutkimuksessa saatiin selville, että tilaajaorganisaationkin sisällä osasta periaatteellisistakin asioista ollaan eri mieltä. Tämänhetkinen kilpailutilanne nähdään tilaaja- ja hankintaorganisaatiossa hyvin erilaisena kuin lupauksen kanssa urakoissa työskentelevien henkilöiden keskuudessa. Tuloksista saatiin selville, että markkinatilanne on ajautunut siihen tilaan, että tarjouksien tasaisen korkealle tarjotut lupauspistemäärät ikään kuin kumoavat toisensa ja ison rahallisen painoarvon omaava laadullinen elementti sieventää itsensä pois tarjouskilpailusta. Tilaajan mukaan laatulupausten on iso rahallinen arvo, mutta tutkimuksessa kerätyn aineiston perusteella se ei näy vaikuta urakan työmäärään eikä heijastu konkreettisesti tienkäyttäjille. Lisäksi laatulupausten tulkintalinjausten koordinointi on ollut puutteellista ja näin ollen mahdollistanut urakoitsijoiden tahattoman eriarvoisen kohtelun.

Tutkimus antoi vastauksia tutkimuskysymyksiin. Yksittäisten lupauksen tulkinta-asteisiin ei lupauksessa syvennyttyä kuin pintapuoleisesti, mutta tuloksiin voi kuitenkin olla tyytyväinen. Päällimmäisenä johtopäätöksenä tutkimus herätti jatkokysymyksiä. Ketä tai keitä varten lupaukset ovat olemassa ja palvelevatko ne enää tarkoituksessaan. Ne täyttävät alkuperäisen laadullisen elementin tehtävän, mutta onko osa lupauksista olemassa enää sen vuoksi, että voidaan todeta urakoitsijan hyvä toimintatapa tilaajan ansioksi. Tulosten pohjalta on mainittava, että laatulupausten ja niiden merkittävän nimellisen rahallisen arvon suurin vaikutus on todennäköisesti välillinen ja psykologinen. Tarkoitus näyttää asiakkaille ja sidosryhmille, että laatua arvostetaan ja siitä ollaan valmiita maksamaan.

Avainsanat Liikenne, Kunnossapito, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Sivut 48 sivua ja liitteitä 8 sivua

Future transport systems

Author Jami Vähäsöini

Subject Functionality of Quality Promises in Road Maintenance Contracts

Supervisors Oskar Eklöf, Tuomas Vasama

Abstract

Year 2023

The statutory duties of the Centre for Economic Development, Transport and the Environment, which commissioned the study, include road maintenance. Road maintenance is tendered as five-year service contracts. Starting in 2019, the traditional overall contract model was switched to tendering all starting contracts with the new road maintenance contract model. The road maintenance contract is a total contract with a target price. In the new contract model, quality is given great importance. In addition to the price, the road maintenance contract has quality elements that affect the bidding process, quality promises and personal evaluations. Quality promises have now been part of tenders and contracts for five years. A bigger update was made to the quality promises for the road maintenance contracts that started in the third round of bidding in 2021.

Over the course of five years, the market has developed and adapted to the new contract model, and quality promises have not been studied much since their introduction. The goal of the study was to find out why quality promises were included in the tender, what challenges have been encountered in forming and interpreting promises and what was the opinion of the interviewees with the current state of quality promises and what good quality promises should be like.

It would have been possible to gather plenty of user experiences of quality promises with a large, closed survey. The aim of the research was to collect answers based on personal experience to the research questions, so an expert interview was selected as the data acquisition method. Five people working with quality promises were selected to be interviewed. Each respondent's approach to quality promises is different in terms of their job description.

The interviews were conducted semi-structured, i.e., the interviews had a ready-made question frame, to which the interviewee prepared their answers based on the interview. The answers to the surveys were used as research material. Two different questionnaires were used in the interviews. The results were compared separately as the results of the authorities' organizations and as the results of the respondents working on maintenance contracts.

In the research, it was found out that even within the client organization there are disagreements on some matters of principle. The current competitive situation is seen in the client and procurement organization as very different from the people working in contracts with promises. The results showed that the market situation has drifted to the point where the consistently high promise points offered in the bids seem to cancel each other out and the qualitative element with a large monetary value narrows itself out of the bidding process. According to the client, quality promises have a large monetary value, but based on the data collected in the study, it does not seem to affect the workload of the contract and is not reflected concretely for road users. In addition, the coordination of the guidelines for the interpretation of quality promises has been incomplete and thus enabled contractors to be treated unintentionally unequally.

The study provided answers to the research questions. The challenges of interpretation of individual promises were only superficially explored in the promise, but the results can still be satisfied. As the main conclusion, the study raised further questions. For whom or whom do the promises exist and do they no longer serve their purpose. They fulfill the function of the original qualitative element but, do some of the promises exist anymore because it can be stated that the contractor's good behavior is to the credit of the client. Based on the results, it should be mentioned that the biggest impact of quality promises and their significant nominal monetary value is probably indirect and psychological. The purpose is to show customers and stakeholders that quality is valued and that they are willing to pay for it.

Keywords Traffic, Road Maintenance, Centre for Economic Development, Transport and the Environment

Pages 48 pages and appendices 8 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	2
2.1	Työn tilaaja	2
2.2	Tutkimusongelma ja -kysymykset	2
3	Maanteiden hoitourakka	3
3.1	Urakkamallin tavoitteet	4
3.2	Tavoite- ja kattohintamekanismi	4
3.3	Johto- ja hallintokorvaus ja hoidonjohtopalkkio	6
3.4	Vastuuhenkilöiden palvelu- ja organisointivalmiuksien henkilöarviointi	7
3.5	Asiantuntijatentti	7
3.6	Pisteytys ja vertailuhinta	8
3.7	Laatulupaukset	9
3.7.1	Lupausten sanktio- ja bonusjärjestelmä	9
3.8	Laatulupaukset 2019–2020	10
3.8.1	Lupaus 1: Kannustavat alihankintasopimukset	11
3.8.2	Lupaus 2: Suunnitelmallisuus ja hankintojen hallinta	11
3.8.3	Lupaus 3: Talvihoidon dynaamiset toimintamallit	12
3.8.4	Lupaus 4: Alihankintojen ja toimintamallien kehittäminen	13
3.8.5	Lupaus 5: Viestintä	14
3.8.6	Lupaus 6: Reagointikyky ja toimenpiteiden ennakointi talvihoidossa ja sorateiden kunnossapidossa	15
3.8.7	Lupaus 7: Alihankintojen kehittämisen onnistuminen käytännössä .	16
3.9	Laatulupaukset 2021–2023	18
3.9.1	Kannustavat alihankintasopimukset	18
3.9.2	Toiminnan suunnitelmallisuus	21
3.9.3	Laadunvarmistus ja reagointikyky	21
3.9.4	Turvallisuus ja osaamisen kehittäminen	22
3.9.5	Viestintä ja tienkäyttäjäasiakkaan palvelu	23
4	Tutkimus	24
4.1	Tutkimusmenetelmä	24
4.2	Kohderyhmä ja toteutustapa	25

4.3	Kysely	26
5	Tulokset	27
5.1	Keskitetyn hankinnan ja Väyläviraston haastattelut	27
5.1.1	Laatulupaukset osana kilpailutusta.....	27
5.1.2	Haasteet lupauksen muodostamisessa	29
5.1.3	Tilaaajan näkemys nykytilanteesta	30
5.1.4	Kehittäminen.....	32
5.2	Projektipäällikön ja urakoitsijoiden haastattelut.....	33
5.2.1	Näkemys nykytilasta.....	33
5.2.2	Tulkinnat.....	37
5.2.3	Kehitys ja kehittäminen.....	39
6	Yhteenveto	44
6.1	Loppupohdinta.....	45
	Lähteet.....	47

Liitteet

Liite 1	Vastaajan 1 haastattelulomake
Liite 2	Vastaajan 2 haastattelulomake
Liite 3	Vastaajan 3 haastattelulomake
Liite 4	Vastaajan 4 haastattelulomake
Liite 5	Vastaajan 5 haastattelulomake

1 Johdanto

Maanteiden hoito on yksi yhteiskunnan huoltovarmuuden kannalta kriittisistä tehtävistä. Monesti tärkeää työtä tekevät hoito- ja pelastusalan työntekijät nostetaan arjen sankareiksi. Itse pidän todellisina arjen sankareina myös niitä, jotka turvaavat kaikkien kansalaisten jokapäiväisen liikkumisen työvuoron pituudesta, kellonajasta tai pyhäpäivistä piittaamatta. Kunnossapito on siitä epäkiitollinen ala, että se ei tule koskaan valmiiksi eikä onnistunutta työsuoritusta yleensä noteerata, vaan onnistuminen mitataan epäonnistumisten kautta.

Koko valtakunnan tieverkko on jaettu 79 maanteiden hoitourakka-alueeseen. Urakat kilpailutetaan porrastetusti pääsääntöisesti viisivuotisina palvelusopimuksina. Vuonna 2019 siirryttiin kilpailuttamaan hoitourakointi uudella maanteiden hoitourakkamallilla. Maanteiden hoitourakka koostuu hinnan lisäksi laatulementeistä, joita ovat laatulupaukset sekä vastuuhenkilöiden testi- ja tenttitulokset. Laadulla on urakkamallissa iso 40 % painoarvo. Tutkimus rajautuu tarkastelemaan maanteiden hoitourakoiden laatulupauksia.

Tutkimuksen tavoitteena on tuoda yleiseen keskusteluun lupausten nykytilanne, kokemukset tehdyistä kehitystoimista sekä mahdolliset kehittämistarpeet. Henkilökohtaisena tavoitteena on kehittyä maanteiden hoidon asiantuntijana.

Urakkamallia on nyt kilpailutettu viisi kilpailutuskierrosta, joten ensi talvena kaikki Suomen urakat toimivat maanteiden hoitourakkamallilla. Työ on ajankohtainen, koska maanteiden hoitourakkamalli laatulupauksineen on ollut käytössä jo vuosia ja laatulupauksille on tehty yksi isompi kehittämisuudistus eikä laatulupauksista ole tehty kokemusperäistä kehittämistutkimusta. Väylävirasto on vuonna 2022 teettänyt konsulttiselvityksen kilpailutusmallin kehittämisestä, mikä on vain sisäiseen käyttöön. Selvitys ei varsinaisesti koskenut laatulupauksia.

Työllä ja sen tuloksilla voi olla vaikutusta lupausten ja mahdollisesti koko urakkamallin kehityssuuntaan. Toivottavasti tutkimus herättää keskustelua, sillä tietääkseni ensimmäisen kerran laatulupauksiin liittyvät ns. kahvipöytäkeskustelut tuodaan yhteen tutkimuksen muodossa vertailtaviksi.

Työni tietoperustaluudessa avaan maanteiden hoitourakkamallia sekä kilpailutusta. Lisäksi esittelen urakkamallin ensimmäiset laatulupaukset sekä vuonna 2021 käyttöön otetut lupaukset. Aineistonhankintamenetelmänä käytän puolistrukturaalista asiantuntijahaastattelua eli haastattelen laatulupauksien parissa työskenteleviä asiantuntijoita valmiiksi laadituin kyselylomakkein. Tulokset käydään läpi kahdessa osassa ensin tilaaja- ja hankintaorganisaation vastaukset ja lopuksi urakoiden parissa työskentelevien vastaukset.

2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

2.1 Työn tilaaja

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Työ sijoittuu liikenne- ja infrastruktuuri vastuualueelle. ELY-keskuksia on valtakunnallisesti 15 kpl. Teiden kunnossapidon ja investointien hankinnat on keskitetty neljälle hankinta-alueelle. Kaakkois-Suomen ELY-keskus vastaa teiden kunnossapidosta myös Uudenmaan ja Hämeen ELY-keskusten alueilla. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen vastuulla on 14 hoitourakkaa, joista kaikki on nyt kilpailutettu maanteiden hoitourakkamallilla.

2.2 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Olen toiminut maanteiden hoitourakoinnin parissa sekä urakoitsijana että tilaajana useammassa eri urakkamallissa. Maanteiden hoitourakkamallista kokemusta on kertynyt myös molemmissa rooleissa. On tunnistettu, että Maanteiden hoidon projektipäälliköillä ja urakoitsijoilla on ollut laatulupauksien tulkinnoissa eriäviä näkemyksiä. Myös kilpailuasetelma ja markkina on tunnistettu kiristyneen. Urakoitsijakenttä on avoimesti mm. markkinavuoropuheluissa kyseenalaistanut laatulupaukset osana kilpailutusta sekä niiden antaman hyödyn tilaajalle sekä tienkäyttäjälle.

Yhdessä esimieheni kanssa pohtiessamme työlleni aihetta, koimme tarpeelliseksi tutkia laatulupausten alkuperäistä tarkoitusta, kehittymistä, nykytilaa ja kehittämistarpeita kokemusten kautta.

Varsinaista tutkimusongelmaa ei työn tueksi ole muodostettu, mutta tutkimuskysymyksistä johdettuna parhaiten tutkimusongelmaa kuvailee nykytilanne eli urakkamalli ja markkinatilanne, jossa elämme, koska se vaatii tarkempaa tarkastelua ja reflektointia. Koko valtakunnan maanteiden hoitourakoinnin urakkamallin muuttaminen on iso muutos. Vaikkei nykytilanteessa näkisikään mitään ongelmallista on isoja muutoksia järkevä tarkastella kriittisesti jonkin ajan kuluttua. Tässä työssä tarkasteluun otetaan laatulupaukset.

Tutkimuskysymyksiä on neljä ja ne esitetään myös kohdassa 4.3. Tutkimuskysymykset ovat:

- Miksi laatulupaukset on otettu osaksi kilpailutusta ja urakan toteutusta?
- Mitä haasteita lupauksen muodostamisessa ja tulkinnoissa on kohdattu?
- Ollaanko laatulupausten nykymuotoon tyytyväisiä?
- Millaisia laatulupauksien tulisi olla ja miten niitä tulisi kehittää?

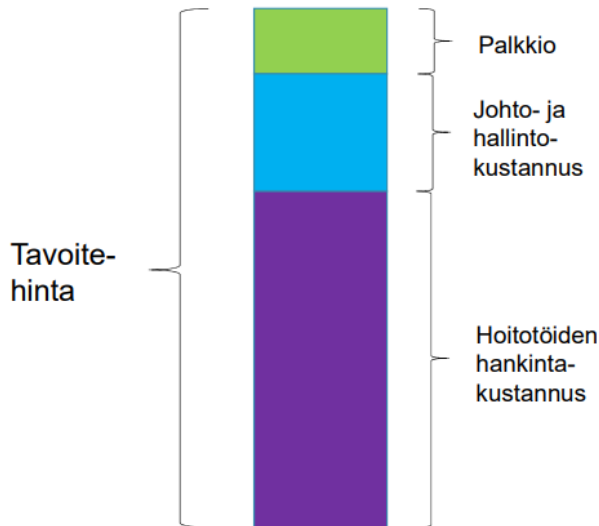
Osa tutkimuskysymyksistä tukee toisiaan. Mikäli työ on onnistunut ja tutkimuskysymyksiin saadaan kattavia vastauksia, työn tuloksia olisi mahdollista käyttää tutkimusongelman eli tämän ajan ongelmien ratkaisuun.

3 Maanteiden hoitourakka

Maanteiden hoitourakkaa edeltänyt Hoidon ja ylläpidon alueurakkamalli oli kehitetty 2000-luvun alussa. Kuluneen kahden vuosikymmenen aikana etenkin talvihoidon kannalta keliolosuhteet olivat muuttuneet haastavammiksi johtaen siihen, että lähes joka talvi on jossain määrin poikkeuksellinen. (Magnus Nygård, 2020)

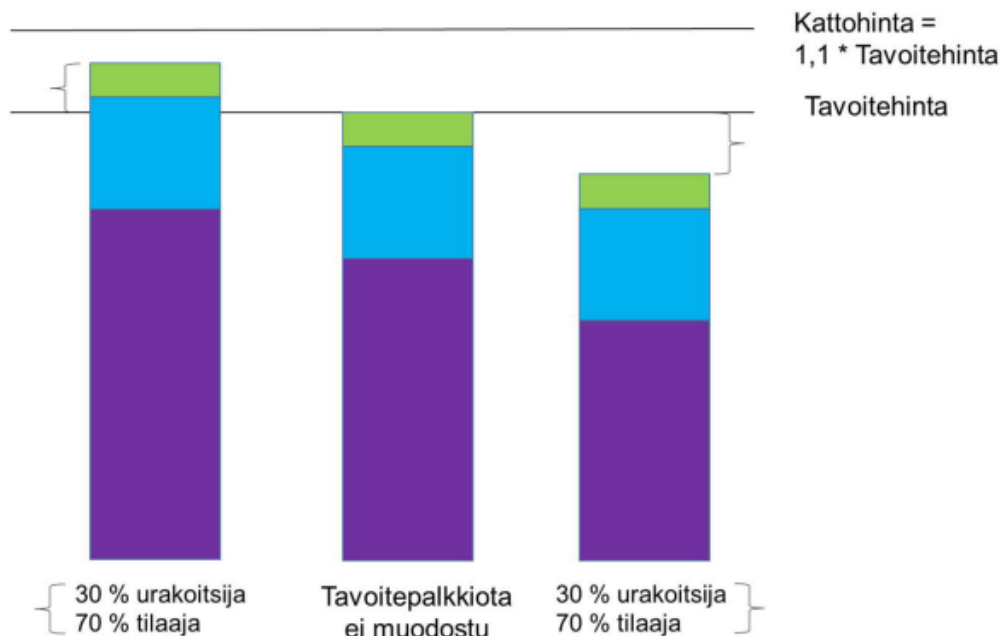

Kuva 1. Tavoitehinnan muodostuminen maanteiden hoitourakassa. (Magnus Nygård, 2020)

Alla kuvataan vuosittaista tavoitehinnan ylittymistä tai alittumista. Kuvassa 2. vasemmalla esitetään tavoitehinnan ylittävien kustannusten jakautuminen ja oikealla tavoitehinnan alittavien palkkioiden jakautuminen. Vuosittainen kattohinta on kyseiselle vuodelle hyväksytty tavoitehinta + 10 %. (Magnus Nygård, 2020)

Kuva 2. Tavoitehinnan ylityksen ja alituksen jakautuminen. (Magnus Nygård, 2020)

Mikäli hoitovuoden hankinnat, johto- ja hallintokorvaus sekä hoidonjohtopalkkio ylittää kyseisen hoitovuoden tavoitehinnan, on tilaaja velvollinen hyvittämään tavoitehinnan ylittävistä kustannuksista 70 % kattohintaan saakka. Mikäli hoitovuoden toteutuneiden hankintojen, johto- ja hallintokorvauksen ja hoidonjohtopalkkion summa alittaa hoitovuoden tavoitehinnan maksetaan urakoitsijalle 30 %:a tavoitehinnan alituksesta tavoitepalkkiona. Tavoitepalkkio voi olla enintään 3 %:a tavoitehinnasta. Suuremman tavoitepalkkion ylittävä osuus siirretään seuraavan hoitovuoden hankintakustannuksiin alennukseksi. (ELY-keskus, 2022a)

Mahdollisesta hoitovuosittaisen kattohinnan ylityksestä urakoitsija vastaa täysimääräisesti. Urakoitsijalla on oikeus siirtää edellisen hoitovuoden kattohinnan ylitys seuraavan hoitovuoden hankintakustannukseksi. Viimeisen hoitovuoden kattohinnan ylittävistä kustannuksista urakoitsija vastaa täysimääräisesti. (ELY-keskus, 2020)

3.3 Johto- ja hallintokorvaus ja hoidonjohtopalkkio

Johto- ja hallintokorvaus on tavoitehintaan sisältyvä erillinen korvaus, jolla urakoitsija myy työnjohtopalvelun tilaajalle. Johto- ja hallintokorvaus sisältää palkkojen lisäksi kaikki työnjohtokulut, kuten päivystyspalkkiot ja matkakustannukset. Tarjoava urakoitsija määrittelee johto- ja hallintokorvauksen suuruuden tarjouslomakkeella. Tarjouslomakkeella määritellään urakka-aikaa edeltävälle valmistelukaudelle hinta sekä urakan jokaiselle työnjohtajalle vuosihinta. (ELY-keskus, 2022a)

Tarjouslomakkeella määritellään vuosihinta myös erillishankinnoille. Erillishankintoihin sisältyy muun muassa toimitilat kuluineen, kelikeskuspalvelut, ajantasaiset seurantajärjestelmät ja ICT-kulut. Erillishankintoja ei tehdä urakan hankintoina, vaan tarjouslomakkeelle määritellään erillishankinnoille vuosihinta. Osana tavoitehintaa on myös tarjouslomakkeella ilmoitettava hoidonjohtopalkkio. Hoidonjohtopalkkio on kiinteä korvaus, joka sisältää muun muassa urakoitsijan riskin, katteen sekä vakuutuskustannukset. (ELY-keskus, 2022a)

3.4 Vastuuhenkilöiden palvelu- ja organisointivalmiuksien henkilöarviointi

Hoitourakan tarjousvaiheessa tarjoaja antaa urakan vastuuhenkilöiden tentti- ja testitulosten pistekeskiarvot. Urakkaan nimettävien vastuuhenkilöiden tulee täyttää tarjottu pistekeskiarvo. Tarjoajan ei tarvitse nimetä urakan vastuuhenkilöitä vielä tarjousvaiheessa. (ELY-keskus, 2022b)

ELY-keskuksen hankintayksikkö kustantaa henkilöarvioinnit urakassa vaaditulle vastuuhenkilömäärälle. Arvioinnin tavoitteena työpsykologisin keinoin kartoittaa vastuuhenkilöiden organisointi- ja palveluvalmiuksia. Testissä arvioinnin kohteena ovat palvelu-, päättely- ja organisointivalmiudet sekä osaamisen ja tiedonkäsittelyvalmiuksien että persoonallisuuden tasolla. (ELY-keskus, 2022b)

Henkilöarvioinnit järjestetään vakiomuotoisina. Arviointi sisältää päättely- ja organisointitehtäviä, yhteistyöharjoituksen, toimintatapakyselyitä ja haastattelun. Henkilöarvioinnin tulos on voimassa neljä vuotta, sen saa uusua aikaisintaan kahden vuoden kuluttua ja henkilöarvioinnin tuloksen on oltava voimassa vastuuhenkilöä nimettäessä urakkaan. (ELY-keskus, 2022b)

3.5 Asiantuntijatentti

Asiantuntijatentissä selvitetään tarjoajan tuntemus muun muassa hoitourakan sisällöstä, kaupallisesta mallista ja laatuosaamisesta. Tenttikysymykset perustuvat tarjouspyyntöaineistoon. Tentti sisältää sekä kirjallisen että kuvatenttiosion.

Kuvatenttiosiossa osallistujille näytetään kuvia, joissa on tienpidollisia puutteita. Jokaisen kuvan näyttämisen jälkeen kuvasta esitetään yhdeksän vastausvaihtoehtoa, joista kolme on oikein. (ELY-keskus, 2022b)

3.6 Pisteytys ja vertailuhinta

Maanteiden hoitourakan kilpailutuksessa urakoitsijan valintaan vaikuttavat laatuosiot sekä tarjoushinta muutetaan vertailupisteiksi. Korkeimmat vertailupisteet saanut tarjoaja voittaa. Tarjoushinnan maksimivertailupisteet ovat 600 ja laatuosioiden maksimivertailupisteet 400. Tarjoushinta eli tavoitehinta muodostuu hankinnoista, erillishankinnoista, johto- ja hallintokorvauksesta sekä hoidonjohtopalkkiosta. Hankintojen osuus tulee olla vähintään 75 % tavoitehinnasta. (Asko Pöyhönen, 2022)

Hintaosion vertailupisteet:

- Vertailuhinta = $0.8 \cdot \text{hankinnat} + \text{erillishankinnat} + \text{johto- ja hallintokorvaus} + \text{hoidonjohtopalkkio}$
- Hinnan vertailupisteet = vertailuhinta x 600

Laatuosion vertailupisteet:

- Laatulupausten vertailupisteet = $\frac{\text{tarjotut lupauspisteet}}{100} \cdot (\text{maksimipisteet}) \cdot 150$
- Vastuuhenkilöiden henkilöarvioinnin vertailupisteet = $\frac{\text{tarjotut testipisteet}}{9} \cdot (\text{maksimipisteet}) \cdot 125$
- Asiantuntijatentin vertailupisteet = $\frac{\text{tarjotut tenttipisteet}}{100} \cdot (\text{maksimipisteet}) \cdot 125$

Tarjouksen vertailupisteet = hinnan vertailupisteet + laatulupauksien vertailupisteet + testin vertailupisteet + tentin vertailupisteet.

(Asko Pöyhönen, 2022)

3.7 Laatulupaukset

Maanteiden hoitourakan laatulupauksilla pyritään edistämään toiminnan vaikuttavuuden kehittymiseen johtavia toimintatapoja ja -malleja. Tarjousvaiheessa tarjoaja antaa lupauksen yhteispistemäärän, mutta tarjousvaiheessa ei tarvitse ilmoittaa, mitkä laatulupaukset aiotaan toteuttaa. Sopimuksen aikana urakoitsija on velvollinen osoittamaan lupauksien toteuman kuukausittaisissa työmaakokouksissa sekä vuosittaisissa välikatselmuksissa. (ELY-keskus, 2022c)

3.7.1 Lupausten sanktio- ja bonusjärjestelmä

Lupausten osalta käytetään Sanktiot, bonukset ja arvovähennykset -asiakirjaa. Sanktiot ja bonukset pohjautuvat lupauksien toteutumaan eli tarjouksenmukaisen yhteispistemäärän ylittymiseen tai alittumiseen. Jos hoitovuoden toteutunut yhteispistemäärä alittaa tarjouksenmukaisen pistemäärän, johtaa se jokaista alittavaa pistettä kohden 0,33 % sanktioon kyseisen hoitovuoden tarjouksenmukaisesta tavoitehinnasta. Tarjouksenmukaisen yhteispistemäärän ylittäminen johtaa kutakin ylittävää pistettä kohden 0,13 % bonukseen kyseisen hoitovuoden tarjouksenmukaisesta tavoitehinnasta. (ELY-keskus, 2022d)

Laskentaesimerkki 1: Hoitovuoden toteutunut lupauksien yhteispistemäärä 90. Urakoitsija on tarjouksessaan luvannut 94 pistettä toteutuvan. Hoitovuoden tarjouksenmukainen tavoitehintaa on 2 000 000 €. Urakoitsijalle määräytyvä sanktio on $(94-90) * 0,0033 * 2\,000\,000 = 26\,400$ €. (ELY-keskus, 2022d)

Laskentaesimerkki 2: Hoitovuoden toteutunut lupauksien yhteispistemäärä 94. Urakoitsija on tarjouksessaan luvannut 90 pistettä toteutuvan. Hoitovuoden tarjouksenmukainen tavoitehintaa on 2 000 000 €. Urakoitsijalle maksettava bonus on $(94-90) * 0,0013 * 2\,000\,000 = 10\,400$ €. (ELY-keskus, 2022d)

Mikäli urakoitsija vääristää, väärentää tai muuten manipuloi lupauksen toteutumaa, urakoitsijalle langetetaan kohdan 3.6.5 mukainen sanktio muusta sopimuksenvastaisesta toiminnasta, ja lupauksen toteutuma on nolla pistettä kyseiseltä hoitovuodelta. (ELY-keskus, 2022d)

3.8 Laatulupaukset 2019–2020

Vuosina 2019 ja 2020 alkaneissa maanteiden hoitourakoissa laatulupaukset ovat toteutukseltaan tasomallisia ja pääsääntöisesti lupauksia on käytössä kuusi, mutta Espoon ja Vantaan maanteiden hoitourakoissa on lisäksi lupaus nro 3 Talvihoidon dynaamiset toimintamallit. Jotta tarjottu lupaus tulkitaan toteutuneeksi, tulee myös alhaisempien lupausastejen olla kaikilta osin toteutettu. (ELY-keskus, 2019)

Laatulupaukset jakautuvat kahteen eri ryhmään keinopohjaisiin sekä tulos- ja vaikuttavuusperusteisiin lupauksiin. Keinopohjaisten lupauksien avulla pyritään ohjaamaan parempiin tuloksiin ja vaikuttavuuteen johtavia toimintatapoja ja -malleja. Tulos- ja vaikuttavuusperusteisillä lupauksilla pyritään varmistamaan tavoiteltavien tuloksien ja vaikutusten toteutuminen käytännössä. (ELY-keskus, 2019)

Keinopohjaiset lupaukset:

- Kannustavat alihankintasopimukset,
- Suunnitelmallisuus ja hankintojen hallinta,
- Talvihoidon dynaamiset toimintamallit,
- Alihankintojen ja toimintamallien ennakointi,
- Viestintä,

Tulos- ja vaikuttavuusperusteiset lupaukset:

- Reagoitakyky ja toimenpiteiden ennakointi,
- Alihankintojen kehittämisen onnistuminen käytännössä.

(ELY-keskus, 2019)

3.8.1 Lupaus 1: Kannustavat alihankintasopimukset

Lupauksen 1 tavoitteena on edistää kustannustehokkuutta ja taloudellista kestävyttä siten, että toiminta kannustaa alihankkijoiden ja oman työn laatuun. Alla olevassa taulukossa 1 esitetään lupauksen 1 sisältö eri lupaustasoilla. Lupauksen keinot pohjautuvat alihankintasopimuksien kehittämiseen kannustavuuden kautta. Yhdessä tilaajan kanssa kehitettävä alihankkijoiden bonusjärjestelmä, johon myös urakoitsijan on sitouduttava varaamaan rahaa sekä alihankintasopimusten sisältämät kannustavat ja toimintaa tehostavat mekanismit palkitsevat myös alihankkijoita hyvästä suoriutumisesta. (ELY-keskus, 2019)

Taulukko 1. Kannustavat alihankintasopimukset. (ELY-keskus, 2019)

LUPAUS 1	
Toteutettavat keinot	Pisteet
Lupaustaso 0: <ul style="list-style-type: none"> Ei lupausta 	0
Lupaustaso 1: <ul style="list-style-type: none"> Kehitämme yhdessä alihankkijoiden kanssa kannustavia ja toimintaa tehostavia mekanismeja. (muu kuin seuraavan osan bonusjärjestelmä, esimerkiksi maksupostitus, uudet työmenetelmät, töiden yhdisteleminen, oma kouluttautuminen, alihankintayrityksen sisäinen pikatulospalkkio, tmv.). Tällainen mekanismi on urakkavuositain käytössä vähintään yhdessä alihankintasopimuksessamme. Kehitämme yhdessä tilaajan kanssa alihankkijoiden bonusjärjestelmän, joka on käytössä vähintään yhdessä alihankintasopimuksessamme. Tämä osa lupauksesta täyttyy myös bonusjärjestelmän kehittämisen ja käyttöönoton jälkeisinä urakkavuosina, mikäli sama bonusjärjestelmä on edelleen käytössä. Alihankkijoiden kanssa tekemämme sopimukset pohjautuvat yrityksen/alan yleisiin sopimusmalleihin. 	8
Lupaustaso 2: <ul style="list-style-type: none"> Osassa alihankintasopimuksistamme (≥ 25 % urakkavuoden alihankintasopimusten kokonaissummasta (€)) on käytössä kannustavia ja toimintaa tehostavia mekanismeja (voi olla lupaustason 1 mukainen mekanismi, kuitenkin muu kuin seuraavan osan bonusjärjestelmä). Vähintään kahdessa alihankintasopimuksessamme on käytössä Lupaustason 1 bonusjärjestelmä, johon urakoitsija on varannut vuosittain omaa rahaa yhteensä $\geq 10\,000$ €. 	14
Lupaustaso 3: <ul style="list-style-type: none"> Pääosassa alihankintasopimuksissamme (≥ 50 % urakkavuoden alihankintasopimusten kokonaissummasta (€)) on käytössä kannustavia ja toimintaa tehostavia mekanismeja (muu kuin seuraavan osan bonusjärjestelmä). Vähintään neljässä alihankintasopimuksessamme on käytössä Lupaustason 1 bonusjärjestelmä, johon urakoitsija on varannut vuosittain omaa rahaa yhteensä $\geq 20\,000$ €. 	20

Alla olevassa taulukossa 2 esitetään lupauksen 2 lupaustasot sisältöineen. Lupauksen tavoitteena on laadun, kustannustehokkuuden ja osapuolten välisen yhteistyön näkökulmasta edistää suunnitelmallista toimintaa urakan hankintojen hallinnassa ja toteuttamisessa. Lupaustasojen keinot sisältävät erilaisten suunnitelmien kertaluontoista tai

jatkuvaa säännöllistä ylläpitoa. Lupaustasolla 1 edellytetään viikkotasosta hoitotöiden suunnittelua sekä kuukausittaista hankintasuunnitelmaa. Lupaustasolla 2 vaaditaan viikkosuunnitelman tarkentamista päiväkohtaiseksi sekä töiden kuukausittaista suunnittelua alihankkijoiden kanssa. Lupaustaso 3 sisältää viiden vuoden mittaisen varusteiden ja laitteiden tarkastus- ja korjaussuunnitelman. (ELY-keskus, 2019).

Taulukko 2. Suunnitelmallisuus ja hankintojen hallinta. (ELY-keskus, 2019)

LUPAUS 2	
Toteutettavat keinot	Pisteet
Lupaustaso 0: <ul style="list-style-type: none"> Ei lupaus 	0
Lupaustaso 1: <ul style="list-style-type: none"> Teemme hoitotöiden suunnitelmat (työt, resurssit) aina seuraavaa kuukautta koskien vähintään viikkotasolla, ja toimitamme suunnitelmat tilaajalle viimeistään viikkoa ennen* ko. kuukauden alkua. Ylläpidämme vuosittaisen hankintasuunnitelman lisäksi kuukausittaista tarkennettua erillistä hankintasuunnitelmaa vähintään seuraavalla tarkkuudella: käynnissä olevat ja tulevat työt, töiden kustannukset (suunnitellut/toteutuneet), aikataulut ali- ja materiaalihankintojen osalta, yksittäisten hankintojen kilpailutus- ja hankintaperiaatteet. Kuukausittainen hankintasuunnitelma tulee olla laadittuna aina vähintään seuraavalle kolmelle kuukaudelle etukäteen, ja suunnitelmaa tarkennetaan aina seuraavalle kuukaudelle viimeistään viikkoa ennen* ko. kuukauden alkua. Suunnitelmia pidetään yllä sähköisesti ja tilaajalla on niistä käytössään usin tieto. 	8
Lupaustaso 2: <ul style="list-style-type: none"> Suunnittelemme hoitotöiden viikkosuunnitelmissa työt ja resurssit päivätarkkuudella ja suunnitelmamme kattaa hoitotöiden suunnittelun lisäksi mm. tiestötarkastukset, muut tarkastukset sekä keliennusteiden perusteella tehtävää tarkennettua talvitöiden suunnittelua. Toimitamme viikkosuunnitelmat tilaajalle viimeistään edellisen viikon perjantaina klo. 15.00 mennessä*. Suunnittelemme urakassa tulevia hoito- ja kunnossapitotöitä yhdessä alihankkijoiden kanssa vähintään kerran kuukaudessa. Töitä voidaan suunnitella esimerkiksi palaverin tai sähköisin menettelyin. Tiedonvaihdossa tulee olla mukana ne alihankkijatahot, jotka tulevat tekemään töitä urakassa seuraavan kuukauden aikana. 	14
Lupaustaso 3: <ul style="list-style-type: none"> Laadimme ja pidämme ajan tasalla suunnitelmaa korjaustöistä sekä varusteiden ja laitteiden tarkastuksista ja uusimisista aina 5 hoitovuotta eteenpäin. Laadimme suunnitelman urakan 6 ensimmäisen kuukauden aikana ja päivitämme sen vuosittain hoitokauden 3 ensimmäisen kuukauden aikana aina 5 hoitovuotta eteenpäin. Teemme toteutuneiden töiden päivitykset suunnitelmaan. 	20

* Suunnitelmat tulee toimittaa ajallaan vähintään 94 %:sti, jotta lupauksen osa katsotaan toteutuneeksi.

3.8.3 Lupaus 3: Talvihoidon dynaamiset toimintamallit

Lupauksen tavoitteena on tuottaa talvihoitoon dynaamisuutta, joka heijastuu tilaajalle parempana laadunhallintana, alihankkijoille kustannustehokkaampana toimintana ja tienkäyttäjille parempana laatuna. Lupaus sisältää vain yhden toteutustason, jonka toteutumista arvioidaan. Alla olevassa taulukossa 3 esitetään lupauksen keinot. (ELY-keskus, 2019)

Taulukko 3. Talvihoidon dynaamiset toimintamallit. (ELY-keskus, 2019)

LUPAUS 3	
Toteutettavat keinot	Pisteet
Lupaustaso 0: <ul style="list-style-type: none"> Ei lupausta 	0
Lupaustaso 1: <ul style="list-style-type: none"> Laadimme mitoitus-, reitti- ja toiminnanohjaussuunnitelmia eri säätilanteisiin voidaksemme toteuttaa työt aina optimaalisella kalustolla. Näin pyrimme tehokkaasti estämään kunnossapidon toimin mahdollisesti laajatin liikennehäiriöt urakka-alueella. Suunnitelmia on sekä liukkaudentorjuntaan että lumenpoistoon. Kävely- ja pyöräilyväylät saavat omat vastaavat suunnitelmansa. Suunnitelmissa keskitymme yhdessä tilaajan kanssa priorisoiuihin pääväyliin. Suunnitelmissa huomioidaan erityisesti lumien/polanteiden sulamis- ja jäätymistilanteet, niiden ennakointi ja ripeät toimenpiteet. Suunnitelmia on tehty ennen alihankinnan kilpailutusta, jolloin ne ovat jo varhaisessa vaiheessa alihankkijoiden tiedossa ja voimme saada vielä sieltä jotain uutta huomioitavaa suunnitelmiimme Suunnitelmamme ovat alihankintasopimuksiimme kirjattuja Seuraamme suunnitelmien toteutumista käytännössä ja teemme tarvittaessa tarkennuksia ja muutoksia niihin 	20

3.8.4 Lupaus 4: Alihankintojen ja toimintamallien kehittäminen

Lupauksen tavoitteena on kehittää toimintamalleja sekä parantaa urakkaan osallistuvan henkilöstön osaamista. Alla olevassa taulukossa 4 esitetään lupaustasot keinoineen. Lupaustasoilla 1 ja 2 urakoitsijalta edellytetään enemmän urakan alihankinnan henkilöstön osaamiseen vaikuttavien keinojen toteutusta. Ensimmäisellä ja toisella lupaustasolla itselle luovutus on yhtenä toimintamalleja kehittävänä keinona, mutta lupaustasolla kolme kehitetään toimintamalleja talvihoidon laadunvalvonnassa sekä työ- ja liikenneturvallisuuden osa-alueilla. (ELY-keskus, 2019)

Taulukko 4. Alihankintojen ja toimintamallien kehittäminen. (ELY-keskus, 2019)

LUPAUS 4	
Toteutettavat keinot	Pisteet
Lupaustaso 0: <ul style="list-style-type: none"> Ei lupausta 	0
Lupaustaso 1: <ul style="list-style-type: none"> Järjestämäämme koulutukseen (1 htp/urakkavuosi) osallistuu vähintään 1 alihankkijan henkilö kultakin sopimussuhteessa olevalta alihankkijalta. Koulutusaiheita voivat olla esim. menetelmätieto, laatutietoisuus, raportointi, seurantalaitteiden käyttö ja työturvallisuus. Osallistumisvelvollisuus on kirjattu alihankintasopimukseemme. Pidämme alihankkijoiden operatiiviselle henkilöstölle (> 80 %) vuosittain työlajikohtaiset tai synergisesti yli työlajien nivoutuvat turvallisuuden aloituskokoukset. Kokouksien ohjelmat ja osallistujalistat toimitetaan tilaajalle viimeistään koulutusta seuraavassa työmaakokouksessa. Meillä (pääurakoitsijalla) on käytössä itselle luovutuksen menettely kaikista töistä/työkokonaisuuksista. 	5
Lupaustaso 2: <ul style="list-style-type: none"> Järjestämäämme koulutukseen (2 htp/urakkavuosi) osallistuu vähintään 1 alihankkijan henkilö kultakin sopimussuhteessa olevalta alihankkijalta. Tunnistamme ja raportoimme kirjallisesti urakka-alueen tiestöltä työ- tai liikenneturvallisuutta vaarantavia puutteita, jotka eivät ole tilaajan järjestelmissä (vähintään 20 kpl tilaajan hyväksymiä havaintoja / urakkavuosi). Alihankkijamme tekevät itselle luovutuksen omista töistään/työkokonaisuuksista, jotka tarkastamme ennen tilaajalle luovuttamista. 	10
Lupaustaso 3: <ul style="list-style-type: none"> Teemme urakassa muuttuvissa keliolosuhteissa laadunseurantaa myös pistokokeina ≥ 4 kertaa talvessa (esim. toimenpideajassa pysyminen, työn jälki, työmenetelmä, reagoitakyky ja liukkaudentorjuntamateriaalien annosmäärät). Laadimme jokaisesta pistokokeesta erillisen raportin ja luovutamme sen tilaajalle viimeistään seuraavassa työmaakokouksessa. Tunnistamme ja raportoimme kirjallisesti urakka-alueen tiestöltä työ- tai liikenneturvallisuutta vaarantavia puutteita, jotka eivät ole tilaajan järjestelmissä (vähintään 40 kpl tilaajan hyväksymiä havaintoja / urakkavuosi). Seuraamme urakassa systemaattisesti työturvallisuutta vaarantavia läheltä piti -tilanteita ja oppimisen avulla teemme korjaavia toimenpiteitä ko. tilanteiden vähentämiseksi. Raportoimme em. tilanteet tilaajalle työmaakokouksien yhteydessä. 	15

3.8.5 Lupaus 5: Viestintä

Lupauksen tavoitteena tienkäyttäjätyytyväisyyttä urakka-alueella analyysien ja viestinnän keinoin sekä estää mahdollisia virheitä ja väärinkäsityksiä. Alla olevassa taulukossa 5 esitetään lupauksen tasot keinoineen. Lupauksella on vain kaksi tasoa. Lupaustasot 1 ja 2 sisältävät samoja keinoja, kuten palautteiden analysointi ja tilanne- ja ennakkotiedotus, joita lupaustasolla kaksi urakoitsijalta edellytetään enemmän ja useammin. (ELY-keskus, 2019)

Taulukko 5. Viestintä. (ELY-keskus, 2019)

LUPAUS 5	
Toteutettavat keinot	Pisteet
Lupaustaso 0: <ul style="list-style-type: none"> Ei lupausta 	0
Lupaustaso 1: <ul style="list-style-type: none"> Laadimme ja ylläpidämme viestintäsuunnitelmaa sekä toteutamme tilanne- ja ennakkotiedotusta vähintään kuukausittain. Teemme Harja-ilmoituksista analyysin talvi- ja kesäkausittain, ja saatamme tulokset henkilöstön ja alihankkijoiden tietoisuuteen. Analyysien ja omien havaintojemme perusteella kehitämme ja teemme tienkäyttäjää palvelevia toimenpiteitä esim. reititykseen, työmenetelmiin ja alihankinnan ohjaukseen. Huomioimme havaitut kehitystarpeet kausittaisessa hoitosuunnitelman päivityksessä ja viestintäsuunnitelman toteuttamisessa. Esitämme analyysit, havainnot ja kehityssuunnitelmat tilaajalle aina kyseisen kesä- ja talvikauden päätteeksi. Urakoitsijan velvollisuutena on osoittaa tilaajalle tehdyt muutokset. 	7
Lupaustaso 2: <ul style="list-style-type: none"> Toteutamme tilanne- ja ennakkotiedotusta vähintään neljä kertaa kuukaudessa. Teemme analyyseja Harja-ilmoituksista kuukausittain. Saatamme analyysien tulokset henkilöstön, alihankkijoiden ja tilaajan tietoisuuteen. Hyödynnämme kuukausittaisia analyysien tuloksia osana viestintäsuunnitelmamme toteuttamista myös median ja tienkäyttäjien suuntaan. 	15

3.8.6 Lupaus 6: Reagointikyky ja toimenpiteiden ennakointi talvihoidossa ja sorateiden kunnossapidossa

Lupauksen tavoitteena on varmistaa laatuason toteutuminen käytännössä sekä kehittää urakoitsijan toimenpiteiden ennakointia ja tienkäyttäjälähtöistä reagointikykyä. Tavoitteena on minimoida tienkäyttäjälähtöiset puutteista, jotka urakoitsijan tulee hoitaa sopimuksen. Lupauksen toteutuksen seurannan kohteena on toimenpiteitä aiheuttaneiden HARJA-ilmoitusten %-osuus sorateiden kunnossapitoon ja talvihoitoon (pois lukien kelirikosta aiheutuvat) liittyvistä ilmoituksista hoitovuoden aikana. Lupauksen toteutuksen mittaaminen tapahtuu tienkäyttäjälähtöisten ja urakoitsijan kirjausten avulla. (ELY-keskus, 2019)

Tieliikennekeskuksen ja liikenteen asiakaspalvelun ilmoitukset ovat HARJA-järjestelmässä. Urakoitsijan kirjaa järjestelmään aiheuttaako tienkäyttäjän ilmoitus toimenpiteitä. Jos ilmoitus ei aiheuttanut toimenpiteitä tulee urakoitsijan kirjata syy, miksi toimenpidetarvetta ei ole. Jos ilmoitukseen liittyvät toimenpiteet ovat ilmoituksen vastaanottohetkellä käynnissä, ei ilmoitusta lasketa lukumäärään mukaan. Jos urakoitsija saa samasta puutteesta useita HARJA-ilmoituksia, jotka edellyttävät toimenpiteitä, kaikki kyseiseen asiaan kohdistuneet ilmoitukset kirjataan aiheuttaneen toimenpiteitä siihen saakka, kunnes toimenpiteet on käynnistetty. (ELY-keskus, 2019)

Alla olevassa taulukossa 6 esitetään toimenpiteitä aiheuttaneiden ilmoitusten osuuden vaikutus ansaittaviin lupauspisteisiin. (ELY-keskus, 2019)

Taulukko 6. Reagointikyky ja toimenpiteiden ennakointi talvihoidossa ja sorateiden kunnossapidossa. (ELY-keskus, 2019)

LUPAUS 6		
Toimenpiteitä aiheuttaneiden ilmoitusten %-osuus		Pisteet
> 25 %	/ urakkavuosi	0
> 20 - 25 %	/ urakkavuosi	2
> 15 - 20 %	/ urakkavuosi	4
> 10 - 15 %	/ urakkavuosi	6
> 5 - 10 %	/ urakkavuosi	8
0 - 5 %	/ urakkavuosi	10

3.8.7 Lupaus 7: Alihankintojen kehittämisen onnistuminen käytännössä

Lupauksen tavoitteena on mitata, kuinka hyvin keinopohjaiset lupaukset 1–5 ja muut urakoitsijan toteuttamat asiat onnistuisivat käytännössä alihankkijoiden kokemina.

Lupauksen toteutumisen mittaamisessa käytetään riippumattoman tahon vuosittain tekemää väitemuotoista kyselytutkimusta, joka kohdistetaan alihankkijoille. Kysely toteutetaan hoitovuosittain siten, että tulokset ovat välikatselmuksessa käytettävissä.

Tutkimuksessa arvioidaan taulukon 7 mukaisia tekijöitä asteikolla 1–6, jonka jälkeen lasketaan urakkakohtaiset keskiarvot yhden desimaalin tarkkuudella. (ELY-keskus, 2019)

Taulukko 7. Vuonna 2018 toteutetun kyselytutkimuksen väittämät. (ELY-keskus, 2019)

Kysymyksen sisältö/väite	Tulos
Pääurakoitsijan ja meidän välinen sopimus kannustaa tinkimättömästi laatuvaatimusten toteuttamiseen	3,6
Yhdessä pääurakoitsijan kanssa tekemämme hoito- ja korjaustöiden suunnittelu parantaa merkittävästi laatuvaatimusten toteuttamista	3,9
Pääurakoitsijan järjestämän koulutuksen ansiosta hallitsemme erinomaisesti hoitourakan laatuvaatimukset meille kuuluvissa töissä	3,9
Pääurakoitsijan tekemät yhteenvedot tienkäyttäjien palautteista kehittävät merkittävästi laadun hallintaa	3,5
Pääurakoitsija on erittäin kiinnostunut ideoistamme laadun kehittämiseen	3,5
Pääurakoitsijan ja meidän välinen sopimus kannustaa erinomaisesti kustannustehokkuuteen	3,9
Pääurakoitsija on erittäin kiinnostunut ideoistamme kustannustehokkuuden kehittämiseen	3,6
Yhdessä pääurakoitsijan kanssa tekemämme työ- ja liikenneturvallisuuspuutteiden jatkuva tunnistaminen parantaa merkittävästi turvallisuutta	3,9
Pääurakoitsijan järjestämän koulutuksen ansiosta työ- ja liikenneturvallisuus toteutuu käytännön työssä kiitettävästi	3,7
Pääurakoitsija on erittäin kiinnostunut ideoistamme työ- ja liikenneturvallisuuden kehittämiseen	3,6
KESKIARVO	3,7

Alla olevassa taulukossa 8 esitetään kyselytutkimuksen vastauksien keskiarvon vaikutus ansaittaviin lupauspisteisiin. Pisteytykseen vaikuttaa aiempi keskiarvotaso ja tilaajan odotukset. Keskiarvon korottamisen haasteellisuus näkyy pienen nousun isona pistevaikutuksena. (ELY-keskus, 2019)

Taulukko 8. Kyselytutkimuksen keskiarvon vaikutus laukupisteisiin. (ELY-keskus, 2019)

LUPAUS 7	
Kyselytutkimuksen keskiarvo	Pisteet
< 3.7	0
≥ 3.7	2
≥ 3.9	4
≥ 4.1	6
≥ 4.3	8
≥ 4.5	10

3.9 Laatulupaukset 2021–2023

Aiemmin lupauksia oli vähemmän, mutta useat lupaustasot toivat runsaasti sisältöä lupauksiin. Vuonna 2021 alkaneissa maanteiden hoitourakoissa tasolupauksista siirryttiin selkeämpiin yksittäislupauksiin, minkä myötä lupauksien määrä on kasvanut. Vuonna 2021 ja sen jälkeen alkaneissa maanteiden hoitourakoissa tarjoajan ei täydy etukäteen sitoutua toteuttamaan tiettyjä lupauksia millään lupaustasolla, vaan laatulupauksien toteumaa tarkastellaan lupauskohtaisesti, jonka jälkeen toteutuneet pisteet lasketaan yhteen. Toteutunutta pistemäärää verrataan tarjouksessa annettuun yhteispistemäärään. Vertailun perusteella määritellään vuosittaisen bonuksen tai sanktion määrä. (ELY-keskus, 2022c)

Aiemman kaksijakoisen ryhmittelyn sijaan lupaukset on jaettu viiteen osa-alueeseen:

- Kannustavat alihankintasopimukset,
- Toiminnan suunnitelmallisuus,
- Laadunvarmistus ja reagointikyky,
- Turvallisuus ja osaamisen kehittäminen ja
- Viestintä ja tienkäyttäjäasiakkaan palvelu.

(ELY-keskus, 2022c)

3.9.1 Kannustavat alihankintasopimukset

Lupaukset 1–3 kuuluvat ensimmäiseen osa-alueeseen. Lupaukset 1 ja 2 sisältävät erillisten kannustin-/bonusjärjestelmien kehittämisen sekä kesähoidon että talvihoidon alihankkijoille. Molempiin järjestelmiin urakoitsijan on varattava 15 000 €. Alla olevassa taulukossa 9 esitetään lupauksien 1 ja 2 sopimuksenmukainen sisältö. Lupauksien tavoitteena on edistää alihankkijoiden työn kustannustehokkuuteen ja laatuun kannustavaa toimintaa. (ELY-keskus, 2022c)

Taulukko 9. Kannustavat alihankintasopimukset. (ELY-keskus, 2022c)

	Pisteet
<p>Lupaus 1</p> <ul style="list-style-type: none"> Kehitämme yhdessä tilaajan kanssa talvihoidon alihankkijoiden kannustinjärjestelmän, joka on käytössä vähintään kahdessa alihankintasopimuksessamme. Lupaus täyttyy myös kannustinjärjestelmän kehittämisen ja käyttöönoton jälkeisinä hoitovuosina, mikäli sama järjestelmä on edelleen käytössä. Tilaaja on varannut vuosittain 5 000 € ja me vähintään 15 000 € tämän lupauksen kannustinjärjestelmään. Tilaajan ja meidän rahavarauksemme yhdistetään ja tätä summaa käytetään samassa suhteessa maksettaessa mahdollisia yksittäisiä kannusteita. 	8
<p>Lupaus 2</p> <ul style="list-style-type: none"> Kehitämme yhdessä tilaajan kanssa kesähoidon alihankkijoiden kannustinjärjestelmän, joka on käytössä vähintään kahdessa alihankintasopimuksessamme. Lupaus täyttyy myös kannustinjärjestelmän kehittämisen ja käyttöönoton jälkeisinä hoitovuosina, mikäli sama järjestelmä on edelleen käytössä. Tilaaja on varannut vuosittain 5 000 € ja me vähintään 15 000 € tämän lupauksen kannustinjärjestelmään. Tilaajan ja meidän rahavarauksemme yhdistetään ja tätä summaa käytetään samassa suhteessa maksettaessa mahdollisia yksittäisiä kannusteita. 	8

Lupauksena 3 on kyselytutkimus alihankkijoille. Lupauksen tavoitteena on mitata alihankkijoiden kokemuksia kannustinjärjestelmistä ja muista urakoitsijan toimista. Kyselytutkimus toteutetaan riippumaton tahon toimesta hoitovuosittain siten, että tulokset ovat käytettävissä välikatselmuksessa. Edellisistä lupauksista poiketen, kyselytutkimus toteutetaan vain sellaisilla alihankkijoilla, jotka laskuttavat vähintään 10 000 € / hoitovuosi tai toteuttavat urakan töitä vähintään 20 henkilötyöpäivää / hoitovuosi. Kyselytutkimuksessa arvioidaan alla olevan taulukon 10 mukaisia väitteitä asteikolla 1–6, jonka jälkeen lasketaan urakkakohtaiset keskiarvot yhden desimaalin tarkkuudella. (ELY-keskus, 2022c)

Taulukko 10. Kyselytutkimus alihankkijoille. (ELY-keskus, 2022c)

Kysymyksen sisältö/väite
Pääurakoitsijan ja meidän välinen sopimus kannustaa tinkimättömästi laatuvaatimusten toteuttamiseen
Yhdessä pääurakoitsijan kanssa tekemämme hoito- ja korjaustöiden suunnittelu parantaa merkittävästi laatuvaatimusten toteuttamista
Pääurakoitsijan järjestämän koulutuksen ansiosta hallitsemme erinomaisesti hoitourakan laatuvaatimukset meille kuuluvissa töissä
Pääurakoitsijan tekemät yhteenvedot tienkäyttäjien palautteista kehittävät merkittävästi laadun hallintaa
Pääurakoitsija on erittäin kiinnostunut ideoistamme laadun kehittämiseen
Pääurakoitsijan ja meidän välinen sopimus kannustaa erinomaisesti kustannustehokkuuteen
Pääurakoitsija on erittäin kiinnostunut ideoistamme kustannustehokkuuden kehittämiseen
Yhdessä pääurakoitsijan kanssa tekemämme työ- ja liikenneturvallisuuspuutteiden jatkuva tunnistaminen parantaa merkittävästi turvallisuutta
Pääurakoitsijan järjestämän koulutuksen ansiosta työ- ja liikenneturvallisuus toteutuu käytännön työssä kiitettävästi
Pääurakoitsija on erittäin kiinnostunut ideoistamme työ- ja liikenneturvallisuuden kehittämiseen

Lupauksen vähimmäispistemäärään oikeuttava keskiarvoraja on noussut 0,4 yksikköä verrattuna 2019 ja 2020 alkaneiden hoitourakoiden laatulupauksiin. Muutosta on tullut myös maksimipisterajaan, joka on 5,3 keskiarvo aiemman 4,5 sijaan. Viimeisimpien lupauksen mukaan entinen maksimipisteisiin oikeuttanut 4,5 keskiarvo riittää vain 4 pisteen saavuttamiseen. Korkeampien vähimmäiskeskisarvovaatimusten lisäksi lupauksesta ansaittavat maksimipisteet ovat kasvaneet neljällä pisteellä. Lupauksen kautta tilaaja arvostaa alihankkijoita ja edellyttää urakoitsijoilta hyvin korkeaa tasoa alihankkijoiden kohtelussa. Alla olevassa taulukossa 11 esitetään kyselytutkimuksen keskiarvorajat ja niiden oikeuttamat lupauspisteet. (ELY-keskus, 2022c)

Taulukko 11. Alihankkijoiden kyselytutkimuksen pisteet. (ELY-keskus, 2022c)

Lupaus 3	
<ul style="list-style-type: none"> • Kyselytutkimus alihankkijoille (6 sisäistä pistevaihtoehtoa). Tarjoaja antaa lupauksen tarjoamansa hoitourakan kyselytutkimuksen keskiarvosta. <ul style="list-style-type: none"> ○ ≤ 4,1 ○ > 4,1 ○ > 4,4 ○ > 4,7 ○ > 5,0 ○ > 5,3 	<ul style="list-style-type: none"> 0 2 4 6 10 14

3.9.2 Toiminnan suunnitelmallisuus

Lupaus 4 kuuluu yksin toiminnan suunnitelmallisuus osa-alueeseen. Lupaus ei ole skaalattavissa toteuman mukaan, vaan lupauksen toteuma todetaan binäärisesti. Lupauksen tavoitteena on urakan suunnitelmallista toimintaa erityisesti osapuolten välisen yhteistyön näkökulmasta. Lupauksen kautta tuodaan myös alihankkijat lähemmäs töiden suunnittelua, jolla tavoitellaan sekä laadun toteutumista että kustannustehokkuutta. Alla olevassa taulukossa 12 esitetään lupauksen sisältö tarkemmin. (ELY-keskus, 2022c)

Taulukko 12. Toiminnan suunnitelmallisuus. (ELY-keskus, 2022c)

	Pisteet
<p>Lupaus 4</p> <ul style="list-style-type: none"> Suunnittelemme yhdessä tilaajan ja alihankkijoiden kanssa urakan töitä vähintään kerran kuukaudessa. Töitä voidaan suunnitella esimerkiksi palaveriin tai sähköisin menettelyin. Suunnittelussa ja töiden sisältöjen (laatuvaatimukset, töiden yhteensovittaminen yms.) läpikäynnissä tulee olla mukana ne alihankkijatahot, jotka tulevat tekemään töitä urakassa seuraavan kuukauden aikana. 	10

3.9.3 Laadunvarmistus ja reagointikyky

Laadunvarmistus ja reagointikyky -osa-alue sisältää lupaukset 5, 6 ja 7. Lupaus 5 on sisällöltään täysin samanlainen kuin aiempi lupaus 6; reagointikyky ja toimenpiteiden ennakointi talvihoidossa ja sorateiden kunnossapidossa. (ELY-keskus, 2022c)

Lupauksien 6 ja 7 tavoitteena on kehittää toimintamalleja sekä parantaa urakkaan osallistuvan henkilöstön toimintamalleja. Lupauksessa 6 urakoitsija lupaa käyttää itselle luovutuksen menettelyä määräaikaan sidotuissa töissä sekä muissa työkokonaisuuksissa. Kaikki alihankintasopimuskumppanit, jotka työskentelevät urakassa vähintään 20 henkilötyöpäivää tai arvoltaan 10 000 €/vuosi, tekevät omista töistään sekä työkokonaisuuksistaan itselle luovutuksen, jotka päätoteuttaja tarkastaa ennen tilaajalle luovuttamista. (ELY-keskus, 2022c)

Lupaus 7 pyrkii laadunvalvonnan kautta toimintamallien kehittymiseen ja laadun parantumiseen. Lupaus on osiltaan samansisältöinen kuin aiemmin lupauksen 4 alihankintojen ja toimintamallien kehittäminen lupautaso 3. Lupaus edellyttää talviaikaan toteutettavaa pistokoelaadunvalvontaa muuttuvissa keliolosuhteissa vähintään 6 kertaa talvessa aiemman 4 sijaan. Alla olevassa taulukossa 13 esitetään lupauksien 6 ja 7 sopimuksen mukainen sisältö ja lupauspistemäärä. (ELY-keskus, 2022c)

Taulukko 13. Laadunvarmistus ja reagointikyky. (ELY-keskus, 2022c)

<p>Lupaus 6</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meillä (pääurakoitsijalla) on käytössä itselle luovutuksen menettely määräaikaan sidotuista töistä / työkokonaisuuksista, varusteiden ja laitteiden lisäämisestä ja uusimisesta, sorateiden ja siltojen hoidosta sekä ojituksesta. Alihankkijamme tekevät itselle luovutuksen vastaavista omista töistään / työkokonaisuuksista, jotka tarkastamme ennen tilaajalle luovuttamista. 	5
<p>Lupaus 7</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teemme urakassa muuttuvissa keliolosuhteissa laadunseurantaa myös pistokokeina ≥ 6 kertaa talvessa (esim. toimenpideajassa pysyminen, työn jälki, työmenetelmä, reagointikyky ja liukkaudentorjuntamateriaalien annosmäärät), joista kolme tehdään klo 20–06 välillä ja/tai viikonloppuisin. Laadimme jokaisesta pistokokeesta erillisen raportin ja luovutamme sen tilaajalle viimeistään seuraavassa työmaakokouksessa. 	5

3.9.4 Turvallisuus ja osaamisen kehittäminen

Lupaukset 8, 9 ja 10 kuuluvat sisällöltään turvallisuus ja osaamisen kehittäminen -osa-alueeseen. Lupauksien tavoitteena on parantaa työturvallisuutta perehdytyksen ja sekä tietoisuuden ja osaamisen kautta. Lupauksessa on samoja elementtejä kuin aiemmin lupauksen 4 alihankintojen ja toimintamallien kehittäminen lupautasossa 1. Erona on se, että päivitettyissä lupauksissa aiemmin saman lupautason kaksi keinoa on eriytetty kahteen omaan lupaukseen. Alla olevassa taulukossa 14 esitetään lupauksien 8, 9 ja 10 yksityiskohtainen sisältö sekä saavutettavat lupauspistemäärät. Lupaus 10 koskee alihankintasopimuksia, jotka ovat kestoaltaan vähintään 20 henkilötyöpäivää tai ovat arvoltaan vähintään 10 000 €/vuosi. (ELY-keskus, 2022c)

Taulukko 14. Turvallisuus ja osaamisen kehittäminen. (ELY-keskus, 2022c)

	Pisteet
<p>Lupaus 8</p> <ul style="list-style-type: none"> Seuraamme urakassa systemaattisesti työturvallisuutta vaarantavia läheltä piti -tilanteita ja teemme korjaavia toimenpiteitä ko. tilanteiden vähentämiseksi. Raportoimme em. tilanteet sekä niihin liittyvät suunnitellut ja/tai tehdyt toimenpiteet tilaajalle työmaakokouksien yhteydessä. 	5
<p>Lupaus 9</p> <ul style="list-style-type: none"> Pidämme vähintään 80 %:lle alihankkijoiden operatiivisesta henkilöstöstä vuosittain työlajikohtaiset tai synergisesti yli työlajien nivoutuvat turvallisuuden teemakokoukset. Kokouksien ohjelmat ja osallistujalistat todetaan viimeistään kokousta seuraavassa työmaakokouksessa. 	5
<p>Lupaus 10</p> <ul style="list-style-type: none"> Järjestämme urakassa koulutuksia, joiden aiheita voivat olla esim. menetelmätieto, laatutietoisuus, raportointi, seurantalaitteiden käyttö ja työturvallisuus. Järjestämäämme koulutukseen (1 htp / hoitovuosi) osallistuu vähintään 1 alihankkijan henkilö kultakin sopimussuhteessa olevalta alihankkijalta. Osallistumisvelvollisuus on kirjattu alihankintasopimukseemme. 	5

3.9.5 Viestintä ja tienkäyttjäasiakkaan palvelu

Lupausmäärältään laajin osa-alue viestintä ja tienkäyttjäasiakkaan palvelu tarkoittaa lupauksia 11, 12, 13 ja 14. Lupauksien kokonaistavoitteena on urakka-alueen tienkäyttäjättyytyväisyyden parantaminen viestinnän sekä analyysien avulla. Alla olevassa taulukossa 15 esitetään lupauksien sisältö. Lupaukset 11, 12 ja 13 edellyttävät päätoteuttajalta jatkuvaa tiedottamista, viestintää ja yhteydenpitoa sidosryhmien ja alihankkijoiden kanssa. Vuorovaikutuksen pohjalta edellytetään toiminnan kehittämistä huomioiden eri tienkäyttjäryhmät. Lupaus 14 edellyttää tienkäyttäjättyytyväisyys-tutkimuksen tulosten pohjalta tehtävää analyysiä, jonka pohjalta tulee myös esittää kehittämistoimet. (ELY-keskus, 2022c)

Taulukko 15. Viestintä ja tienkäyttäjäasiakkaan palvelu. (ELY-keskus, 2022c)

	Pisteet
Lupaus 11 <ul style="list-style-type: none"> Toteutamme tilanne- ja ennakkotiedotusta vähintään 4 kertaa kuukaudessa. 	2
Lupaus 12 <ul style="list-style-type: none"> Tunnistamme urakka-alueen tärkeimmät sidosryhmät (esim. Vapo, metsäyhtiöt, linja-autoyhtiöt, koululaiskuljetukset, yms.). Sovimme hoitovuosittain heidän kanssaan käytävästä vuoropuhelusta ja viestinnästä. Vuoropuhelun perusteella kehitämme toimintaamme siten, että sidosryhmien tarpeet sopimuksen puitteissa tulevat huomioituiksi mahdollisimman hyvin. Olemme yhteydessä paikallismedioihin ja sovimme hoitovuosittain heidän kanssaan käytävästä vuoropuhelusta ja viestinnästä. 	12
Lupaus 13 <ul style="list-style-type: none"> Toimitamme tienkäyttäjälupaukset ja urakoitsijaviestit henkilöstön ja alihankkijoiden tietoisuuteen viikoittain. Näiden palautteiden ja omien sekä alihankkijoidemme havaintojen perusteella kehitämme ja teemme tienkäyttäjää palvelevia toimenpiteitä esim. reititykseen, työmenetelmiin ja alihankinnan ohjaukseen. Keskustelemme kehittämistoimista tilaajan kanssa sekä huomioimme ne viestinnässä. 	8
Lupaus 14 <ul style="list-style-type: none"> Teemme Talven tienkäyttäjätutkimustuloksista (ml. vapaat vastaukset) analyysin kerran vuodessa. Saatamme tutkimuksen ja analyysin tulokset henkilöstön ja alihankkijoiden tietoisuuteen. Huomioimme havaitut kehitystarpeet toiminnassa ja viestinnässä. Esitämme analyysit, havainnot ja kehitystoimet tilaajalle 2 kk:n kuluessa tulosten saamisesta. 	3

4 Tutkimus

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmä on yleisesti ottaen suunnitelmallinen keino päästä tutkimuksen tavoitteisiin. Tutkimusmenetelmän valintaan kuului ensin ongelmanasettelu. Tutkimuksen tavoitteet määrittivät ongelmanasettelun kautta. Tutkimusongelmana oli alun alkaen tutkimussuunnitelmaan tehdessä liian tasaiset lupauspistemäärät tarjousvaiheessa ja sitä kautta laadun vaikutuksen heikkeneminen kilpailutuksessa. Tutkimuksen myötä itse ongelmasta on tullut näkökulmariippuvainen, mutta tarve tutkimukselle on selkeytynyt kehittämisen kannalta. Tavoitteena oli selvittää laatulupauksien juurisyyt sekä maanteiden hoitourakoiden parissa työskentelevien eri osapuolten kokemuksien kuvaaminen ja analysointi. (Jyväskylän yliopisto, 2009)

Tutkimusstrategiana tutkimuksessa oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkimuksen kohteen ominaisuuksia kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu kohteen taustaan, tarkoitukseen ja merkitykseen liittyvät näkökulmat. (Jyväskylän yliopisto, 2021)

Aineistonhankintamenetelmä on keino, jolla tutkimuksen empiirinen aineisto kerätään analysoitavaksi. Tutkimuksen aineistonhankintamenetelmänä oli puolistrukturoitu asiantuntijahaastattelu. Puolistrukturoidussa haastattelussa vastaajalle esitettävät kysymykset ovat valmiiksi personoituja vastaajan mukaan. Tutkimuksessa jokaiselle vastaajalle oli haastattelussa vastaajan aseman mukaan räätälöity kyselylomake avoimin kysymyksin. (Liisa Näpärä, 2017)

Tutkimuksessa tiedonhankinnan jälkeen tärkeänä tehtävänä on hankitun aineiston analyysi. Kyselylomakkeiden vastauksia verrattiin ja analysoitiin teemoittain huomioiden vastaajien asema maanteiden hoitourakoissa.

4.2 Kohderyhmä ja toteutustapa

Tutkimuksen aineisto hankittiin personoiduilla puolistrukturoiduilla asiantuntijahaastatteluilla. Haastattelujen pohjana olivat vastaajakohtaisesti räätälöidyt avointen kysymysten kyselylomakkeet. Kyselyitä ei ollut mahdollista toteuttaa samanmuotoisena kaikille vastaajille, johtuen vastaajien eri asemista liittyen maanteiden hoidon laatulupauksiin.

Vastaajiksi valittiin viisi alan asiantuntijaa eri tehtävistä. Tilaajapuolelta vastaajina olivat Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta hoidon kilpailutuksen hankintapäällikkö vastaaja 1, Väylävirastosta maanteiden hoidon hankinnan asiantuntija vastaaja 2 ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksesta maanteiden hoidon projektipäällikkö vastaaja 3. Urakoitsijapuolelta vastaajina toimivat maanteiden hoidon työpäällikkö vastaaja 4 ja erittäin vaativan maanteiden hoitourakan työnjohtaja vastaaja 5.

Lähtökohtana vastaajien valinnassa oli tavoittaa mahdollisimman laaja ja monitasoinen näkemys mahdollisimman pienellä vastaajamäärällä. Vastaaja 2 vastaa maanteiden hoitourakoiden kaupallisista asiakirjoista mukaan lukien lupaukset. Vastaaja 1 vastaa maanteiden hoitourakoiden kilpailutuksesta valtakunnallisesti. Heidän valinnallaan tavoiteltiin kattavaa tilaajapuolen näkemystä laatulupauksien tarkoituksesta, kehityksestä ja nykytilanteesta. Muiden vastaajien valinnalla tavoiteltiin enemmän kokemuksia lupauksen kehityksestä, toteutuksesta ja tulevaisuudesta.

Toinen vaihtoehtoinen toteutustapa tutkimukselle olisi ollut sähköinen kyselylomake, jonka olisi voinut lähettää laajalle vastaajajoukolle. Toteutustapaa suunniteltaessa tultiin siihen tulokseen, että urakka- tai hankintamalliin liittyvät kysymykset ja rakentava kriittisyys ovat aiheina sellaisia, että todennäköisesti kattavammin olemassa olevaa tietoa saadaan hankittua avoimilla kysymyksillä, jotka esitetään henkilökohtaisesti. Vaikka tutkimuksen otanta eli vastaajien määrä on pieni, valittu toteutustapa osoittautui hedelmälliseksi.

4.3 Kysely

Haastatteluiden aineisto hankittiin ennakkoon valmistelluilla kyselyillä. Vastaajille esitettiin sekä samoja että kullekin vastaajalle erikseen kohdistettuja kysymyksiä. Avoimia kysymyksiä kyselyissä oli 8–12 kappaletta. Tutkimuksen pohjana oli useita tutkimuskysymyksiä, joihin pyrittiin kyselyjen avulla hankkimaan vastauksia.

Tutkimuskysymyksiä olivat:

- Miksi laatulupaukset on otettu osaksi kilpailutusta ja urakan toteutusta?
- Mitä haasteita lupauksen muodostamisessa ja tulkinnoissa on kohdattu?
- Ollaanko laatulupauksen nykymuotoon tyytyväisiä?
- Millaisia laatulupauksien tulisi olla ja miten niitä tulisi kehittää?

Vastaajien 1 ja 2 kyselyiden rungot olivat samankaltaiset ja kyselyillä tavoiteltiin vastauksia kaikkiin tutkimuskysymyksiin. Vastaajien 3, 4 ja 5 kyselyt olivat keskenään lähes samanlaisia ja kyselyillä tavoiteltiin vastauksia kokemusperäisiin tutkimuskysymyksiin.

Kysymyksenasetteluilla pyrittiin saamaan tutkimuskysymyksiin sellaisia vastauksia, joiden avulla olisi mahdollista kartoittaa maanteiden hoitourakoiden lupauksen tarkoitus, nykytila ja mahdollinen tulevaisuus. Vastaajien 1 ja 2 haastattelut pidettiin ensin, jotta lopuilta vastaajilta osattiin kysyä oikein kohdennettuja kysymyksiä.

5 Tulokset

Täytetyt kyselyt saatiin kaikilta viideltä valitulta vastaajalta. Kolme kyselyistä saatiin valmiiksi haastatteluiden aikana ja kaksi toimitettiin täydennettyinä jälkikäteen. Vastaukset analysoitiin vertaamalla vastauksia teemoittain. Teemat juontuvat tutkimuskysymyksistä ja ovat kronologisessa järjestyksessä menneisyydestä nykytilaan ja tulevaisuudenkuvaan.

Tulokset on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä käydään haastattelujen tulokset läpi tilaaja- ja hankintaorganisaation osalta. Tuloksien toisessa osiossa käydään läpi maanteiden hoitourakkaa toteuttavan puolen tulokset sekä ELY-keskuksen projektipäällikön ja urakoitsijoiden vastaajien osalta.

5.1 Keskitetyn hankinnan ja Väyläviraston haastattelut

5.1.1 Laatulupaukset osana kilpailutusta

Laatulupaukset ovat jo vuosia olleet osana kilpailutusta, mutta vaihtuvuus alalla on suurta, jolloin urakkamallin ja laatulupauksien tavoitteet saattavat urakka-asiakirjojen myötä pysyä selkeinä, mutta alkuperäisten päätösten perusta laatulupauksien ottamisesta osaksi kilpailusta ja urakkamallia ei uudella sukupolvella ole välttämättä tiedossa. Yleensä toiminnan kehittämisen lähtökohtana on tai ainakin tulisi olla riittävä historiatieto.

Koska vastaajat 1 ja 2 toimivat merkittävässä asemassa maanteiden hoidon tilaaja- ja hankintaorganisaatioissa ja heillä on huomattavasti kokemusta ja historiatietoa alalta, oli perusteltua selvittää tutkimuksen pohjaksi laatulupausten alkuperä. Heiltä kysyttiin, miksi laatulupaukset on otettu osaksi kilpailutusta.

Vastaaja 2: Pyrittiin pääsemään erilaisista Hoidonjohtorakka -mallissa käytössä olleista toiminta- ja hoitosuunnitelmista eroon. Suunnitelmat koettiin hyvin eritasoisiksi ja toteutus vajavaiseksi. Urakoitsija on helpompi sitoa laatulupausten kuin laatuvaatimukseen toteutukseen. Lupauksien kohteiksi on valikoitunut sellaisia asioita, jotka eivät ole suoranaisesti laatuvaatimuksia, mutta edesauttavat toiminnan laadun ylläpitämistä. Laatulupausten avulla on mahdollisuus pärjätä kilpailutuksessa.

Vastaaja 1: Haluttiin päästä eroon hoidon ja ylläpidon alueurakkamallin toiminta- ja laatusuunnitelman arvioinnin vaikeudesta ja markkinaoikeusvalituksista. Väyläviraston kanssa oli kuitenkin yhteinen tahtotila säilyttää laatulementti kilpailutuksessa.

Erilaisten hoitosuunnitelmien laatiminen ja arviointi kilpailutusvaiheessa koettiin raskaaksi prosessiksi. Suunnitelmien tulkintamahdollisuudet johtivat markkinaoikeusvalituksiin. Laatulupaukset uskottiin toteutuvan ja olevan paremmin valvottavissa kuin toiminta- ja hoitosuunnitelmat. Väyläviraston sekä ELY-keskusten yhtenäinen kanta säilyttää laatulementti kilpailutuksessa ja urakkamallissa johti laatulupauksiin. Vastauksista käy ilmi, että laatulupausten tarkoitusperä on ollut helpottaa ja selkeyttää tilaajan toimintaa kilpailutus- ja toteutusvaiheessa. Lisäksi lupauksilla on pyritty tarjoajien tasavertaiseen kohteluun vaatimusten ja arvioinnin selkeyttämisellä. Laatulupausten avulla ei välttämättä nosteta tienkäyttäjille tuotettavaa laatua, vaan ne edesauttavat vaaditun laadun ylläpitämisessä ja laadunvarmistuksessa.

5.1.2 Haasteet lupauksen muodostamisessa

Vuonna 2021 alkaneisiin maanteiden hoitourakoihin laatulupauksia kehitettiin isosti. Lupauksen kappalemäärää, sisältöä ja pistemääriä muutettiin huomattavasti ensimmäisistä 2019 ja 2020 alkaneista maanteiden hoitourakoista. Koska jo kahden kilpailutusvuoden jälkeen laatulupauksia päädyttiin muuttamaan niinkin paljon, kysyttiin vastaajilta 1 ja 2, mitä haasteita laatulupauksen muodostamisessa on kohdattu.

Vastaja 2: Haasteena on ollut muodostaa tavoitetaso, mikä on tilaajan näkökulmasta riittävästi toteutettu laatulupaus. Tavoitteiden taso täytyy olla oikea. Tarjousten tasaiset lupauspistemäärät. Laatulupauksen toteutus tulisi olla yksiselitteisesti mitattavissa tai todennettavissa. Tulkinnanvaraa ei käytännössä saisi olla. Osa lupauksien sisällöstä on lakisäätteisiä, joten lupaus ei voisi edes jättää toteuttamatta.

Vastaja 1: Laatulupauksien mittaroinnin toteuttaminen on koettu haastavaksi. On pyritty, että laatulupauksella olisi vaikuttavuutta esimerkiksi turvallisuuteen, ympäristöön, työn laatuun tai vuorovaikutukseen. Sellaiset lupaukset ovat hyviä, joiden toteutuminen on selkeästi arvioitavissa ja vaikuttavat laatuun välillisesti. Laatulupauksilla ei ole sallittua tilata korkeampaa työn laatua kuin yleiset laatuvaatimukset edellyttävät.

Molempien vastaajien vastauksista on nähtävissä selkeä viesti; mittarointi. Riittävän selkeästi arvioitavien ja vähän tulkinnan varaa jättävien lupauksien tuottaminen on selkeästi maanteiden hoitourakoiden alkuvaiheessa ollut haaste. Laatulupauksilla on helppo vaikuttaa turvallisuuteen, ympäristöön ja vuorovaikutukseen, mutta toteutuvaan laatuun vaikuttaminen välillisesti yleisten laatuvaatimusten puitteissa on tuottanut haasteita.

5.1.3 Tilaajan näkemys nykytilanteesta

Maksimi lupauspistemäärä tarjouskilpailussa on 100 pistettä. Koska lupauspisteillä on merkittävä vaikutus tarjouksen vertailupisteisiin, on tarjouksien lupauspisteet asettuneen hyvin korkealle tasolle. Tasaiset pistemäärät tarjouksissa nostavat vertailuhinnan painoarvoa, vaikka laadun teoreettinen painotus onkin korkea. Vastaajilta 1 ja 2 kysyttiin, onko hajonnan tavoittelemisen kilpailutuksessa tarkoituksenmukaista.

Vastaaja 1: Lupaukset ovat vääränlaisia, jos tilaaja ei tavoittele niiden toteutumista. Jos laatulupaukset olisivat urakan laatuvaatimuksia, niiden toteuttaminen olisi ehdotonta.

Vastaaja 2: Pääsääntöisesti on hyvä, että tarjousten lupauspistemäärä on korkealla. En näe, että korkeissa lupauspistemäärissä on mitään väärää. Korkeat pistemäärät kertovat tarjoajien valmiudesta sitoutua ja panostaa urakan toteutukseen. Vaativien hajontaa aiheuttavien laatulupauksien toteuttaminen todennäköisesti aiheuttaisi suuria kustannuksia. Olisi hyvin haasteellista muodostaa sellaisia lupauksia, joista tilaajan kannattaisi maksaa tarjouksen laatulupauspisteiden hajonnan tavoittelemiseksi.

Vastauksista on nähtävissä, että tarjousten korkeissa lupauspisteissä ei nähdä mitään väärää. Vastausten perusteella korkeat lupauspistemäärät kertovat tarjoajien sitoutuneisuudesta. Hajonnan tavoittelu olisi väärä ajattelutapa, koska silloin tilaajan pyrkimyksenä olisi oman edun vastaisesti pyrkiä, että osa lupauksista jäisi toteuttamatta. Lupauksien muodostamisessa tulee nähdä myös niiden rahallinen arvo.

Laatulupauksien painoarvo on kilpailutuksessa 15 %. Vaikka lupauksien ja lupauspisteiden painotus vertailupisteissä on huomattava, ei pelkästään lupauksista muodostu kilpailutuksessa merkittäviä eroja, koska tarjousten piste-erot ovat niin pieniä. Vastaajilta 1 ja 2 kysyttiin, onko laatulupauksien painoarvo kilpailutuksessa riittävä/oikea.

Vastaja 1: Painoarvo voi olla suurempi, jos vaikuttavuus olisi merkittävä. Olisi varmasti tavoiteltavaa, että urakoiden kilpailutus ratkeaisi useammin laatupisteillä, mutta painoarvon nostolla ei juurikaan olisi vaikutusta, koska urakoitsijat lupaavat lähes poikkeuksetta täydet tai lähes täydet laatupisteet.

Vastaja 2: Näkisin, että tulee tarkastella koko laatuosion painoarvoa 40 %, josta laatulupauksien osuus on mielestäni riittävä. Jos painotuksia haluttaisiin lähteä muuttamaan, tulisi koko laatuosio avata uudelleen.

Vastaukset ovat erilaiset, mutta viesti on samansävyinen. Ongelma tai ongelmaksi koettu tasaväkisyys tarjouksissa ei ratkeaisi painotusta lisäämällä. Tietysti pienet erot alkaisivat vaikuttamaan erittäin suurella painotuksella, mutta silloin täytyisi tarkastella kilpailutuksen koko laatuosiota uudelleen, koska yhden painotuksen kasvattaminen heikentäisi muiden osioiden vaikutusta.

Laatulupauksien muodostamisessa oli alun alkaen ollut haasteena mitattavuuden saavuttaminen. Lupauksia on yhden kerran uudistettu ja kehitetty isommin 2021 alkaneisiin maanteiden hoitourakoihin. Vastaja 1 haluttiin selvittää, onko laatulupauksien mittaroinnissa edelleen tulkinnanvaraa.

Vastaja 1: Laatulupauksien seuranta on todennäköisesti tilaajan toimesta tehty eritasoisesti. Laatulupauksien toteumanseuranta on mahdollisesti jätetty liialti urakoitsijan varaan. Lupaus 5:den kohdalla nähtiin haasteita tulkinnassa, mutta Väylävirasto tahtoi välttämättä säilyttää lupauksen sellaisenaan.

Samoin vastaja 2 kysyttiin, onko urakoitsijoita voitu kohdella eriarvoisesti laatulupauksien toteutuksen suhteen.

Vastaja 2: On mahdollista ja todennäköistäkin, että maanteiden hoidon projektipäälliköt ovat tulkinneet tilaajan tavoitetaso eri tavoin. Uskon, että isoilta tulkintaeroilta on välttytty, koska päätoteuttajat ovat yleensä hyvin tietoisia kilpailijoiden toiminnasta. On myös valitettavaa, että jos urakka-asiakirjoissa on tulkinnanvaraisuuksia, yleensä riita kääntyy päätoteuttajan eduksi.

Molempien vastaajien vastaukset täydentävät toisiaan. Laatulupauksien toteutuksen seuranta ja tilaajan tavoitetaso on alusta lähtien jätetty niin sanotusti kapeille harteille. Tiettyjen lupauksien kohdalla on voinut olla virastokohtaisia tavoitteita huolimatta tulkintaasteista. Kapea ja tiivis urakoitsijasektori on varmasti nostanut esille mahdollisia tulkintaeroja ja -etuja, jotka ovat olleet tulkittavissa urakoitsijan eduksi. Vastaajalta 2 pyydettiin Väyläviraston näkemys maanteiden hoitourakoiden laatulupausten tilasta. Häneltä kysyttiin, onko Väylävirasto tyytyväinen nykytilanteeseen laatulupauksien suhteen.

Vastaaja 2: Laatulupaukset toimivat tarkoituksessaan, mutta osa lupauksista tulisi määritellä tarkemmin ja urakoitsijoita ohjata paremmin.

5.1.4 Kehittäminen

Laatulupaukset ovat olemassaolonsa ajan olleet valtakunnallisesti samanlaisia ja pistemäärältään samanarvoisia. Vastaajilta 1 ja 2 kysyttiin, onko lupauksen pisteytyksen painoarvo mielestäsi oikein tällä hetkellä. Voisiko lupauksilla olla maantieteellisiä eroja?

Vastaaja 1: Viimeksi lupauksen pisteytyksen painoarvoa on muutettu 2021 alkaneisiin urakoihin. Tiedottamisen lupauksen painoarvoa kevennettiin ja tienkäyttäjäsijaasiakkaan huomiointi ja laadunvarmistus saivat isomman painoarvon. Maantieteellinen hajauttaminen ja erilainen painotus urakoittain on kannatettava ajatus. Liikenneympäristöt ovat valtakunnallisesti hyvin erilaisia.

Vastaaja 2: Lupauksien painotus osa-alueiden välillä olisi hyvä pitää samana, mutta urakkakohtainen painotuksen vaihtelu osa-alueiden sisällä on kannatettavaa. Tienkäyttäjien tarpeet vaihtelevat valtakunnallisesti merkittävästi. Lupauksen tulisi olla jollain tavalla valtakunnallisesti yhtenäiset, mutta selkeästi kehitettävää olisi.

Vastaajat selvästi tunnistavat mahdollisuudet lupauksen painotusten muutoksille, mutta nimenomaan osa-alueiden sisällä. Liikenneympäristöt sekä tienkäyttäjien tarpeet ovat valtakunnallisesti hyvin erilaisia, mutta osan lupauksista tulee olla valtakunnallisesti yhteneväisiä. Lopuksi molemmilta vastaajilta 1 ja 2 kysyttiin, miten näet laatulupauksien tulevaisuuden.

Vastaaja 1: Lupauksen sisältöä ei ole lukittu. Sisällöllinen ja tekninen muokkaaminen on mahdollista eivätkä urakkakohtaiset lupaukset eivät ole poissuljettuja. Aina on ponnistettu eteenpäin ja keksitty jotain uutta. Mallit muuttuvat ja kehittyvät. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla tarjoajien kehittämät lupaukset, jotka pisteytettäisiin.

Vastaaja 2: Eri vaatavuustason hoitourakoissa laatulupauksien tavoitetasot voisivat olla eritasoisia. Alueelliset erot eivät siis ole poissuljettuja. Yleisesti ottaen näkisin, että laatulupaukset ovat tulleet jäädäkseen, mutta niiden painotukset ja sisältö tulevat varmasti elämään.

Laatulupaukset ja tai ainakin jokin laatulementti on selvästi tilaajan näkökulmasta tullut jäädäkseen. Tavoitetasojen palauttamista eikä urakoiden vaatavuustasoihin sidottuja lupauksia pidetä poissuljettuna. Yksi vaihtoehto voisi olla tarjoajien osallistaminen lupauksen kehittämiseen.

5.2 Projektipäällikön ja urakoitsijoiden haastattelut

5.2.1 Näkemys nykytilasta

Maanteiden hoitourakoiden kilpailutuksessa laatuosion (30 %) painoarvon teoreettinen rahallinen arvo on mittava. Vertailupistekaavat on rakennettu palkitsemaan korkeilla laatuasteilla tarjoajia. Urakka on mahdollista voittaa kilpailijaa korkeammalla tarjoushinnalla, jos ero laatulupauksissa tuo riittävän ison edun vertailupisteissä.

Väyläviraston vastauksista käy ilmi, että ei ole tarkoituksenmukaista tavoitella hajontaa tarjousvaiheen laatupisteissä, koska hajontaa aiheuttavien laatulupausten toteuttaminen tulisi todennäköisesti niin kalliiksi, ettei se olisi tilaajalle kustannustehokasta. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että vertailupistemallin ansioista hajonta eli lähtökohtaisesti laskusuhdanne lupauspistemäärissä laskisi voittavia tarjoushintoja, mikä kompensoisi mahdollisesti arvokkaampia lupauksia. On vaikea arvioida, kuinka paljon tarjoajat budjetoivat lupauksen toteutukseen. Urakoita toteuttavilta vastaajilta selvitettiin, kuinka työllistäviä laatulupausten toteutus on suhteessa niiden rahalliseen painoarvoon.

Vastaja 3: Laatulupausten nimellinen rahallinen arvo on suuri, mutta kilpailutusvaiheen lupauspistetaso vakiinnuttua hyvin korkealle, on lupauksen arvo kärsinyt. Varsinkin -19–2020 alkaneiden hoitourakoiden lupauksen rahallista arvoa on vaikea nähdä. Lupauksista saavutettava arvo/työ näkyy enemmänkin mukavana lisänä.

Vastaja 4: Eivät aiheuta juurikaan työtä, kun urakka on saatu aloitukseen. Rahalliseen painoarvoon nähden vaiva on mitätön. Suuri osa laatulupauksista on asioita, joita urakoitsija tekisi joka tapauksessa, oli luvattu tai ei.

Vastaja 5: Henkilökohtaisesti minulla on kokemusta vain vuoden 2019 käynnistyneiden urakoiden laatulupausten toteutuksesta. Laatulupausten työllistävät alkuvaiheessa, kun vakiintunutta toimintatapaa ei ole ehtinyt muodostumaan. Kun ollaan päästy yhteisymmärrykseen laatulupausten täyttymisen edellytyksistä tietyllä tavalla, alkaa asia pyörimään omalla painollaan normaalin työn ohella.

Vastauksista on tulkittavissa selkeää yhdennäköisyyttä. Laatulupausten teoreettinen rahallinen arvo on valtava suhteessa niiden aiheuttamaan työmäärään. Näin koetaan etenkin ensimmäisistä maanteiden hoitourakoista. Urakan alussa tilaajan kanssa yhteisesti hyväksytyjen toimintatapojen löytämisen jälkeen lupauksen toteuttaminen on toteutunut normaalin työn ohella. Lisäksi osan lupauksista urakoitsija toteuttaisi joka tapauksessa. Urakan tilaajalle lupaukset näyttäytyvät pienenä mukavana lisänä.

Vastaajille todettiin, että lupauspistemäärä on tarjouskilpailussa asetunut korkealle. Maanteiden hoitourakoita on kilpailutettu viisi kierrosta eli viisi vuotta, joten kokemusta uuden urakkamallin ja maanteiden hoitourakkamallin kehittämisen tuomista kilpailullisista muutoksista on ehtinyt kertyä kokemusta sekä maanteiden hoidon projektipäälliköille sekä urakoitsijoille. Tästä syystä vastaajilta kysyttiin, miten he kokevat lupaukset osana kilpailutusta.

Vastaaja 3: Näen sen ongelmaksi, että kilpailutusvaiheessa tarjoajat lupaavat lähes täydet lupauspistemäärät. On selvää, että voittanut urakoitsija ei tuo tilaajalle isompaa laadullista arvoa kuin muut tarjoajat, vaan urakoitsija voittaa urakan joko hinnalla tai henkilö pisteillä. Lupausten tulisi olla konkreettisempia ja helpommin mitattavia ja mahdollisesti bonusjärjestelmään yhdistettyjä, jotta urakoitsijat tarjoaisivat edelleen korkeita pisteitä, mutta silti eroja syntyisi.

Vastaaja 4: Ei merkitystä. Tietenkin se näyttää julkisuudessa hyvälle, kun tilaaja kertoo, että laatu merkitsee 40 % urakoitsijan valinnassa. Oikeasti valintaan tällä on hyvin vähän vaikutusta, kun kaikki lupaa ”täydet” ja merkittäviä eroja ei urakoitsijoiden välille synny

Vastaaja 5: Laatulupauksiin on sitouduttava, jotta tarjouskilpailussa on edellytyksiä pärjätä. Laatulupaukset luvataan täyteen tai lähes täyteen poikkeuksetta jokaisen tarjoajan osalta, jolloin piste-eroja tarjouskilpailuun osallistuvien taholta ei pääse syntymään laatulupauspisteiden osalta. Näin ollen tarjoushinta ja henkilö pisteytykset ovat tarjouskilpailun ratkaisutekijät.

Vastaajan 3 näkemyksen mukaan, kun tarjoajien välille ei muodostu laadullista eroa, ei voittanut urakoitsija tuo tilaajalle isompaa laadullista arvoa kuin muut tarjoajat. Kilpailu käydään hinnalla tai henkilö pisteillä. Hänen mielestensä lupausten tulisi olla enemmän sidottuja kannustinjärjestelmiin. Vastaaja 4 näkee tilanteen niin, että nykytilanne ja -malli näyttää tilaajan puolesta julkisuudessa hyvälle, kun laadulla on 40 % painoarvo, mutta todellisuudessa kilpailutuksessa ei synny laadullisia eroja, vaan hinta ratkaisee.

Vastaaja 5 nostaa tarkemmin esiin, että nykyisellään tarjoushinta ja henkilöpisteytykset ovat tarjouskilpailun ratkaisutekijät huolimatta painotuksista. Ylikireä kilpailutilanne lupauksen tarjoamisessa sieventää käytännössä itsensä ulos kilpailusta. Viimeisenä kysymyksenä laatulupauksen nykytilanteesta vastaajilta selvitettiin, näkyykö tai heijastuuko laatulupauksen tuoma sisältö urakkaan jotenkin laatuna tai muulla tavalla tienkäyttäjille.

Vastaaja 3: Urakoitsijan viesti on se, että nykyisin tienkäyttäjälupauksiin suhtaudutaan suopeammin ja vakavammin. Tienkäyttäjien huomiointi on korostunut. Laatulupaukset todennäköisesti näkyvät monessa asiassa vähän, mutta konkreettisesti se ei ole osoitettavissa.

Vastaaja 4: ei mitenkään.

Vastaaja 5: Vuonna 2019 alkaneissa urakoissa laatulupauksien tuoma sisältö ei juurikaan heijastu tai ohjaa urakan toimintaa. Ammattitaitoisessa urakan työjohtossa on aina käsitys urakkansa tienpidollisista erityispiirteistä, sekä tulevista töistä ajankohtineen. Erillisen suunnitelman tai analyysin täyttäminen laatulupauksien vaatimusten täyttämiseksi ei sitä seikkaa muuta.

Urakoitsijoiden vastaukset olivat pääosin negatiivisia, vaikka vastaaja 3 oli selvästi kuullut urakoitsijalta positiivisia kokemuksia ja hänen mukaansa lupaukset todennäköisesti näkyvät monessakin tekemisessä, mutta sen osoittaminen konkreettisesti olisi haastavaa. Tietysti tienkäyttäjien huomiointi ja palautteisiin suhtautuminen ovat myös osa työpaikkakulttuuria sekä asennekysymyksiä eivätkä välttämättä liity lupauksiin, vaikka ne ovat helposti yhdistettävissä lupauksien ansioksi. Vastaajan 5 vastauksessa arvioidaan, että urakoitsija olisi tietoinen urakka-alueestaan ja toteuttaisi suunnitelmallista projektinhallintaa ilman laatulupauksien edellyttämiä suunnitelmia ja analyysyjäkin. Vastauksesta on tulkittavissa, että tilaaja osalla hyvin perustavanlaatuisilla ja ehkä urakoitsijan näkökulmasta itsestään selvillä lupauksillaan aliarvioi urakoitsijan projektinhallintakyvyn.

5.2.2 Tulkinat

Vastaajilta haluttiin selvittää laatulupauksien tulkintoihin liittyviä haasteita ja kokemuksia. Vastaajilta kysyttiin, mitä haasteita laatulupausten toteuttamisessa on kohdattu.

Vastaaja 3: Urakoiden alkuvaiheessa toteutuksen suhteen oli paljon epätietoisuutta ja alkukankeutta lupauksen toteutuksen sisältövaatimuksista esim. viestintä- ja hankintasuunnitelman ja Harja-analyysin kohdalla. Puutteellisen ohjauksen vuoksi riittävän toteutustason löytämisessä oli haasteita.

Vastaaja 4: 2021 urakassa Alihankkijoille suunnattu kyselyn vastaukset eivät ole toteutuneet, vaikka yleisesti ottaen yhteistyö toimii hyvin, ts. kyselyn vastaukset eivät kuvasta yhteistyön käytännön toimivuutta.

2019 urakassa koulutus -lupauksessa tuntien laskentatapa on vaihdellut, samoin Harja -palautteiden laskentatapa. vaikuttaa siltä, että lupauksen toteutusta ei ole vakioitu, vaan aluevastaava / MHPP tulkitsee niitä tapauskohtaisesti.

Vastaaja 5: Ei ole kohdattu haasteita. Kun ollaan päästy yhteisymmärrykseen laatulupauksen täyttämisen edellytyksistä tietyllä tavalla, alkaa asia pyörimään omalla painollaan normaalin työn ohella.

Vastaajan 3 kokemus on, että urakan alkuvaiheessa puutteellisen ohjauksen vuoksi paljon epätietoisuutta riittävän toteutustason löytämisessä. Urakoitsijapuolen vastauksissa on huomattavia eroavaisuuksia. Vastaajan 5 mukaan urakassa ei ole ollut haasteita löytää yhteisymmärrystä tulkinnoista projektipäällikön kanssa. Vastaajan 4 vastauksessa syvennytään lupauskohtaisiin tulkintaongelmiin. Hänen mukaansa vuonna 2019 ja 2020 alkaneissa maanteiden hoitourakoissa lupauksen 4 alihankkijoiden koulutukseen käytettyjen tuntien laskentatapa on vaihdellut, kuten myös lupauksen 6 tienkäyttäjälmoitusten ”aiheutti toimenpiteitä” -urakoitsijakuittauksien tulkinta- ja laskentatapa. Vuonna 2021 alkaneissa maanteiden hoitourakoissa lupauksen 3 alihankkijoille suunnatun kyselyn vastausvaihtoehdot eivät kuvasta, miten hyvin yhteistyö yleisesti ottaen käytännössä toimii.

Laatuluspausten riittävän toteutustason ja -tavan tulkinta on urakan suunnittelun, toteutuksen ja talouden kannalta kriittistä. Kuten tilaajanorganisaation vastauksista kävi ilmi, on mahdollista, että lupausien riittävää toteutustasoa on voitu tulkita eri tavoin. Koska lupausien tulkinnoissa on voinut olla projektipäällikkö- tai ELY-kohtaisia eroja, oli aiheellista kysyä vastaajilta, koetko, että pääurakoitsijoita on voitu kohdella laatuluspausten tulkinnoissa ja toteutuksessa eriarvoisesti.

Vastaaja 3: Ehdottomasti. Ei ole liioiteltua sanoa, että 2019 ja 2020 alkaneissa hoitourakoissa yksi suurimmista epäkohdista on se, että päätoteuttajien tasapuolinen kohtelu ei toteudu. Lupausien toteutuksessa ja riittävässä tasossa on niin paljon tulkinnanvaraa, että riski eriarvoiselle kohtelulle on suuri, vaikkei se itsessään ole maanteiden hoidon projektipäälliköiden syy.

Vastaaja 4: On voitu, koska tulkintoja ei selvästikään koordinoita. En pysty sanomaan, että näin on tai ei ole tapahtunut, mutta täysin mahdollista se on koska saman ELY:n eli aluevastaaville voi olla omia näkemyksiä. Aivan varmasti eri ELY:jen välillä on vielä enemmän eroja, koska kukaan tai mikään ei oikeasti koordinoi asiaa.

Vastaaja 5: Kokemukseni laatuluspauksista perustuu yksinään urakkani laatuluspauksiin ja niiden tulkintoihin urakassamme. En pysty ottamaan kantaa valtakunnallisesti 78 muun urakan asioihin ilman spekulointia.

Sekä projektipäällikön että urakoitsijan vastaajan vastauksissa on sama viesti. Yhtenä juurisyynä nähdään, että lupausien toteutukselle ja riittäväälle tasolle on alun alkaen jätetty liikaa tulkinnanvaraa, joka on mahdollistanut tahattoman eriarvoisen kohtelun. Toisena juurisyynä etenkin vastaaja 4 näkee, että tulkintoja ei koordinoi kukaan tai mikään. Tämä mahdollistaa, että projektipäälliköillä on voinut olla aivan omia näkemyksiä tai ELY-keskuksilla virasto- tai hankinta-aluekohtaisia tulkintoja.

5.2.3 Kehitys ja kehittäminen

Kun laatulupauksiin tehtiin iso muutos vuonna 2021 alkaneisiin maanteiden hoitourakoihin, ei urakoita toteuttavilta osapuolilta ole juurikaan kerätty kokemuksia kehityssuunnasta. Vastaajille todettiin, että laatulupaukset on pisteytetty ja kysyttiin, onko lupauksen painoarvo mielestäsi oikein tällä hetkellä. Kysymyksellä tarkoitettiin, mitä mieltä vastaajat ovat lupauspisteiden painotuksista mm. osa-alueiden välillä.

Vastaaja 3: Näkisin, että toiminnan suunnitelmallisuuden ja kannustavien alihankintasopimusten painotusta voisi siirtää laadunvarmistus- ja turvallisuus -osa-alueille. Suunnitelmallisuus on enemmän kertaluonteista ja näkyy tienkäyttäjille vähemmän.

Vastaaja 5: Jokaisessa urakassa on omat erityispiirteensä, joten alueellisten eroavaisuuksien olettaisi näkyvän lupauksissa ja niiden painotuksissa.

Vastauksista käy ilmi, että laatulupauksen pisteellisissä painotuksissa voisi tai olisi hyvä tehdä muutoksia. Vastaajan 3 vastauksessa on harkittua näkemystä, että painotusta tulisi siirtää kertaluontoisesti toteutettavissa olevilta osa-alueilta enemmän työtä aiheuttaviin ja tienkäyttäjille näkyvämmille osa-alueille. Myös vastaaja 5 on sitä mieltä, että alueellisten eroavaisuuksien olettaisi näkyvän painotuksissa.

Edellisen kysymyksen jälkeen vastaajien alueellisia kehittämisajatuksia kiteytettiin tarkentavilla kysymyksillä. Vastaajilta 3 ja 4 kysyttiin, pitäisikö painotuksessa huomioida alueellisia eroavaisuuksia.

Vastaaja 3: Urakoiden palvelutason tulee olla yhdenvertaisia valtakunnallisesti. Eri lupausosa-alueiden painotusta voidaan muokata valtakunnallisesti, mutta mielestäni maantieteellisiin eroavaisuuksiin ei voida lähteä.

Vastaaja 4: Kyllä, tai ainakin urakan kokoon ja luonteeseen sovitettuja lupauksia. Esim. kaupunki/maaseutu, soratiepainotus, päätiepainotus tms.

Kysymys vaatisi laajempaa otantaa yleisen mielipiteen muodostamiseksi, mutta tehtyjen haastatteluiden perusteella urakan tilaajapuolen eli projektipäällikön näkemys on, että lupauksen tulee olla valtakunnallisesti yhdenvertaisia eikä maantieteellisiin eroavaisuuksiin voida lähteä. Urakoitsijan vastaajan näkemys on, että lupauksissa ja niiden painotuksessa tulisi ottaa huomioon urakan koko ja urakka-alueen liikenneympäristön luonne.

Jatkokysymyksenä vastaajilta 3 ja 4 kysyttiin, pitäisikö laatulupauksien olla hoitourakan vaatavuustason tai urakka-alueen tiestön ja liikennekoostumuksen mukaan räätälöityjä vai onko valtakunnallisesti samat lupaukset reiluja kaikille?

Vastaaja 3: Näkisin, että lupaukset voisivat olla kaksiosaiset. Ensimmäisessä osassa olisivat valtakunnallisesti yhtenevät lupaukset ja toisessa osassa urakka- tai hankinta-aluekohtaiset eroavaisuudet huomioivat lupaukset. Kun kilpailutusten myötä urakoitsijavaihdoksissa paikallistuntemus ja historiatieto häviää, tulisi urakka-alueiden erityispiirteet huomioida esimerkiksi lupauksissa.

Vastaaja 4: Kyllä pitäisi räätälöidä, esim. alihankkijoiden bonusvaraus on sama urakkakoosta riippumatta.

Vastaajilla on yhtenäinen näkemys lupauksen urakka- tai hankinta-aluekohtaisesta räätälöintitarpeesta, mutta projektipäällikön edellytyksenä on, että lupauksissa tulisi silti säilyttää valtakunnallisesti yhteneväisten lupauksen osio. Vastaaja 4 on oikeassa, että kannustavat alihankintasopimukset -osa-alueen lupauksien bonuksen rahavarauksen on valtakunnallisesti yhtä suuri jokaisessa hoitourakassa riippumatta urakan koosta tai sen arvosta. Käytännössä on mahdollista ja todennäköistäkin, että ison ja erittäin vaativan urakan merkittävä talvihoidon alihankintasopimus on arvoltaan samansuuruinen kuin pienemmän hoitourakan koko talvihoitobudjetti. Vastaaja 4 tuo siis vastauksessaan esille, että samansuuruinen bonus ei ole suhteessa kaikille yhtä kannustava etenkin merkittävien talvihoitourakoitsijoiden kohdalla, vaikka he työskentelevätkin lähtökohtaisesti kaikkein merkittävimmällä tieverkolla.

Seuraavilla kysymyksillä haluttiin kartoittaa vastaajien kokemuksia ja näkemyksiä laatulupauksiin tehdyistä muutoksista, jotta nähtäisiin, onko kehitys ollut oikeansuuntaista. Vastaajille todettiin, että vuonna 2021 alkaneissa hoitourakoissa siirryttiin tasolupauksista yksittäisiin lupauksiin. Koetko kehityksen oikeana suuntana?

Vastaaja 3: Mielestäni yksittäisten lupauksen seuranta on helpompaa. Tärkeintä on, että lupauksen toteutuneisuuden tulkinta on selkeää ja mitattavissa. 14 lupasta on mahdollisesti liian suuri määrä. Vähemmällä määrällä ja laadukkaalla sisällöllä voitaisiin saavuttaa hyviä tuloksia.

Vastaaja 4: Suunta on oikea. Ja toisaalta kun täydet voi luvata niin ei ole merkitystä.

Vastaaja 5: Kehityssuunta on kiinnostava. Aiemmasta portaikkoasteikosta siirtyminen yksittäisten lupauksen toteuttamisen tai toteuttamatta jättämisen arvioimiseen on erittäin suoraviivaista.

Kaikkien vastaajien kokemus on, että kehityssuunta on ollut oikea. Uusissa lupauksissa tulkitaan lupauksen toteutuneisuutta binäärisesti eikä portaittain. Vastaajan 5 suoraviivaisuus -viittauksesta on tulkittavissa, että nykyisin kun ei ole lupautasoja, pienikin puute lupauksen toteutuksessa voi jättää koko lupauksen toteuttamatta ja projektipäällikön henkilökohtainen tulkintanäkemyks tai -kriittisyys on urakoitsijalle merkittävä taloudellinen riski sanktion muodossa. Vastaajan 3 arvelu lupauksien liiallisesta määrästä on relevantti, sillä lupauksen määrämuutos aiempaan on kaksinkertainen. Toki osa tasolupauksien tasoista eriytettiin omiksi lupauksiksi, joten urakoitsijalta odotettava työmäärä ei ole laskennallisesti lisääntynyt. Isompi määrä lupauksia lisää olennaisesti mittaroinnin ja tulkintalinjojen merkittävyyttä.

Lupauksien kehitysvaiheeseen liittyen vastaajille todettiin, vuonna 2021 alkaneiden hoitourakoiden kilpailutuksessa siirryttiin malliin, jossa ei tarjoajan enää tarvitse tarjouksessa luvata tiettyjen lupauksien toteutuvan, vaan tarjotaan ainoastaan lupauksista toteutuvaa yhteispistemäärää. Vastaajilta kysyttiin, onko tämä kehitys mielestäsi oikea, vai pitäisikö edelleen vaatia toteutuvien lupauksien mainitsemista tarjouksessa?

Vastaja 3: *Yhteispistemäärässä on se haaste, että mikäli jokin lupaus ylittää suunnitellun tason voi pahimmassa tapauksessa urakoitsija jättää jonkin tilaajan kannalta merkittävän lupauksen toteuttamatta. Yhteispistemäärämallissa voisi olla jokin perustaso joka lupauksessa.*

Vastaja 4: *Tämä on hyvä. Ja toisaalta kun täydet voi luvata niin ei ole merkitystä.*

Vastaja 5: *Uusi malli antaa tarjoajalle pelivaraa lupauksen sisällä.*

Yhteispistemäärämuutos saa kannatusta vastaajien keskuudessa. Yhteispistemäärä voi olla tilaajan kannalta epäedullinen, koska malli antaa urakoitsijalle mahdollisuuden päättää toteuttavat lupaukset. Jos kaikki lupaukset on luvattu toteutuvan, ei mallilla ole merkitystä, kuten vastaaja 4 toteaa. Jos alihankkijoilla tehtävästä kyselytutkimuksesta kertyy suunniteltua enemmän pisteitä, voi yhteispistemäärämalli mahdollistaa urakoitsijalle jonkun lupauksen toteuttamatta jättämisen.

Lopuksi vastaajilta kysyttiin, miten näet laatulupauksien tulevaisuuden ja jos näet lupauksissa jotain kehitettävää, millaisia niiden tulisi olla.

Vastaja 3: *Laadun merkitys ja painoarvo kilpailuksessa voisi olla tulevaisuudessa isompi. Laatu ei voi koostua vain nykyisistä elementeistä, vaan osa-alueita pitäisi olla enemmän. Näkisin, että laatulupauksilla on rooli tulevaisuudessakin, mutta niitä tulee ehdottomasti jatkokehittää ja tutkia. Lupauksen tulisi olla selkeämpiä ja helpommin mitattavia mahdollisimman vähäisellä tulkinnanvaralla. Paikallisten lupauksen osion tuominen urakoihin.*

Vastaja 4: *Sellaisia, joilla oikeasti saisi laatua ja sisältöä, vastinetta rahalle. Esim. työsuunnitteluun, työtapoihin, kaluston käyttöön tai vaikkapa kaluston päästöjen ilmoittamiseen liittyviä. Lupauksia, jotka on johdettu tilaajan arvomaailmasta ja jotka oikeasti vaatisivat urakoitsijan kehittämistoimintaa. Tai näkyisivät konkreettisina toimenpiteinä ja laatuena tienkäyttäjille.*

Tämän hetken tavoitehintainen malli on johtanut siihen, että tilaaja ei pysty esim. arvioimaan urakoitsijan tarjouksen mahdollista alihintaisuutta, koska ei tiedä millaiseen työsuunnitelmaan tai riskeihin hinta perustuu. Tilaaja ei pysty sopimuskatselmusvaiheessa tai edes hankintavaiheessa välttämättä saamaan selville mihin urakoitsijan laskelma perustuu, onko kaikki asiakirjoissa tarkoitetut työt ja vaiheet huomioitu ja oikein ymmärretty / arvioitu. Yleensä tämä selviää vasta ensimmäisen vuoden välikatselmuksessa.

Vastaaja 5: Mikäli laatulupaukset jäävät vakiintuneeksi osaksi tarjouskilpailuja, näkisin, että niiden osalta olisi haettava suurempaa hajontaa tarjoajien kesken. Urakan talvihoitoreititykseen liittyvät arvioinnit on sivuutettu tarjouskilpailuissa kokonaan. Mielellään näkisin tämän palaamisen jossain muodossa tarjouskilpailuihin.

Vastaajien kehitysehdotukset ovat kattavia. Halu laadun osoittamiselle heijastuu vastauksista. Vastaaja 3 nostaa esille, että laatulementtejä voisi olla nykyistä useampi. Lisäksi nykyisiä lupauksia tulisi tutkia ja kehittää. Vastaajien 4 ja 5 mukaan lupauksia tulisi kehittää niin, että tilaaja saisi enemmän vastinetta lupauksen rahalliselle arvolle. Käytännössä lupaukset tulisi sitoa työn suunnitteluun esim. talvihoitoreitityksiin, työtapoihin tai käytettävään kalustoon. Vastaajan 4 mielestä maanteiden hoitourakkamalli ei mahdollista tilaajalle tarjouksen alihintaisuuden arvioimista, joten lupauksien kautta olisi mahdollista vaatia tarjoajia osoittamaan menetelmät urakan toteuttamiseksi esim. kustannustehokkaasti tai vähäpäästöisesti. Lupausten näkyminen konkreettisina toimenpiteinä ja laatuna tienkäyttäjille on varmasti suunta, johon tulisi pyrkiä.

6 Yhteenveto

Tuloksissa saatiin vastauksia ainakin tutkimuskysymyksiin ja mahdollisesti pitemmällä aikavälillä myös tutkimusongelmaan. Laatulupaukset on alun alkaen otettu osaksi maanteiden hoitourakkamallia, koska hoitourakoinnissa ja kilpailutuksessa tahdottiin säilyttää laatulementti. Laatulupaukset uskottiin toteutuvan ja olevan paremmin valvottavissa kuin aiemmin käytössä olleet toiminta- ja hoitosuunnitelmat. Väyläviraston sekä ELY-keskusten yhtenäinen kanta säilyttää laatulementti kilpailutuksessa ja urakkamallissa johti laatulupauksiin. Laatulupausten tarkoitusperä on ollut helpottaa ja selkeyttää tilaajan toimintaa kilpailutus- ja toteutusvaiheessa. Lisäksi lupauksilla on pyritty tarjoajien tasavertaiseen kohteluun vaatimusten ja arvioinnin selkeyttämisellä.

Haasteena on ollut muodostaa kehittää sellaisia lupauksia, jotka jättäisivät toteutukselle mahdollisimman vähän tulkinnanvaraa ja olisivat selkeästi arvioitavissa. Laatulupausten olisi myös hyvä vaikuttaa välillisesti toiminnan laatuun tai suoraan toiminnan laadun ylläpitoon eli Laadunvarmistukseen. Lupausten sisällön tulee kuitenkin noudattaa yleisiä valtakunnallisia laatuvaatimuksia.

Lupausten tulkinnoissa on ollut haasteita. Etenkin riittävässä toteutustasossa on ollut eriäviä näkemyksiä. Maanteiden hoitourakoiden aloituksesta asti lupausten tulkintalinjojen valtakunnallinen ohjaus ja koordinointi on puuttunut. Lupausten toteutustasoissa ja -tavoissa on ollut eroavaisuuksia, mikä on todennäköisesti johtanut urakoitsijoiden tahattomaan eriarvoiseen kohteluun, koska puutteellinen ohjaus mahdollistanut esimerkiksi projektipäällikkötasoiset ja urakkakohtaiset tulkintanäkemykset.

ELY-keskuksia ohjaava Väylävirasto vastaa maanteiden hoitourakoiden kaupallisista urakka-asiakirjoista ja viraston kanta on, että lupaukset toimivat tarkoituksessaan, mutta osa lupauksista tulisi määritellä tarkemmin tulkinnanvaran kitkemiseksi sekä urakoitsijoita ohjata paremmin.

Liikenneympäristöissä ja tienkäyttäjien tarpeissa on valtakunnallisesti isoja eroavaisuuksia. Tuloksien perusteella lupauksia voisi kehittää enemmän vastaamaan paikallisia liikenteen tarpeita. Lupauksien tulisi olla enemmän sidottu kannustinjärjestelmiin ja pisteytyksen painotusta tulisi siirtää enemmän toiminnan suunnitteluun ja laadunvarmistukseen. Lupauksien tulisi aiheuttaa urakoitsijalle enemmän konkreettista työtä, jolla urakoitsija osoittaisi tilaajalle toteutuvan laadun. Esimerkkikehityskohteina alihankintabonuksen suhteuttaminen urakan rahalliseen arvoon sekä talvihoidon kalustomitoitukseen tai toimenpideajan osoittamiseen sidottu lupaus.

6.1 Loppupohdinta

Työtä oli mielenkiintoista tehdä. Tekstin tuottaminen on aina helpompaa, kun aihe itseä kiinnostava. Kun työn aihe päätettiin kaksi vuotta sitten, en vielä osannut ajatella, mitä kaikkea työ tulisi sisältämään. Aloittaminen työn ohella oli vaikeaa ja otti aikaa, koska kehitin itselleni ajatusmallin, ettei aihe voi antaa minulle oikeastaan mitään uutta. Kuvittelin tietäväni tulokset jo ennen aloitusta. Aloitin kirjoittamisen syksyllä 2022. Joulun pyhät ja alkuvuosi menivät tiivisti työn ja haastatteluiden parissa. Talven aikana saatu perheellisäys pysäytti kaiken toiminnan kuitenkin kuukausiksi. Lopulta päätin saattaa työn valmiiksi kevätlukukauden aikana, joten työ on rutistettu kasaan mm. puhelimelle kirjoittaen vaunulenkeillä.

Mielestäni työ on onnistunut. Tietoperustassa olisi ollut mahdollista olla laajentamisen varaa, mutta tutkimuksen tärkein sisältö on tuloksissa ja pääosalle tutkimuksen lukijoista ja hyödyntäjistä tietoperustaluku on ennestään tuttua. Lupausten tulkintahaasteita olisi voitu selvittää yksityiskohtaisemmin. Tulkintahaasteiden käsittely jäi hieman yleiselle tasolle, kun olisi ollut mahdollista syventyä lupauskohtaisiin ongelmiin.

Näkisin, että tutkimus täytti toimeksiantajan odotukset. Työn tarkoituksena ei ollut ratkaisun ongelmaan, vaan tiedon keruu ja kerätyn tiedon tulkinta. Samasti aihepiiristä olisi mahdollista tehdä laajempia tutkimuskokonaisuuksia selvittämällä urakkakohtaiset tulkintatavat lupauksittain ja selvittää lupauksien toteutukseen käytetty aika urakoissa. Kerättävällä tiedolla pystyttäisiin arvioimaan lupauksen käytännön arvoa teoreettisen arvon rinnalla.

Tutkimus herätti muutamia abstrakteja jatkokysymyksiä, joita ei voi esittää sellaisenaan millekään yksittäiselle taholle. Ketä tai keitä varten laatulupaukset ovat olemassa? Lupaukset täyttävät alkuperäisen laadullisen elementin tehtävän, mutta onko osa lupauksista olemassa enää sen vuoksi, että voidaan todeta urakoitsijan hyvä toimintatapa tilaajan ansioksi. Onko laatulementtien olemassaolon suurin tarkoitus näyttää asiakkaille ja sidosryhmille, että laatua arvostetaan ja siitä ollaan valmiita maksamaan.

Lähteet

Asko Pöyhönen (30.8.2022) Maanteiden hoitourakoiden (1.10.2023 alkavat) kilpailutus ja laatutekijät urakoitsijan valinnassa – Urakoitsijaseminaari, ELY-keskus

ELY-keskus. (2019). Maanteiden hoitourakan laatulupaukset Espoo ja Vantaa, pvm. 1.2.2019

ELY-keskus. (2020). Maanteiden hoitourakka Raasepori 2021–2026 – Palvelusopimusluonnos

ELY-keskus. (2022a). Maanteiden hoitourakka Hyvinkää 2023–2028 – Palvelusopimusluonnos

ELY-keskus. (2022b). Maanteiden hoitourakka Hyvinkää 2023–2028 tarjouspyynnön liite 2b - Tarjousten vertailuperusteet ja arviointikriteerit sekä hinta- ja laatuasteiden määräytyminen

ELY-keskus. (2022c). Maanteiden hoitourakan lupaukset, pvm. 11.10.2022

ELY-keskus. (2022d). Sanktiot, bonukset ja arvovähennykset – Maanteiden hoitourakka, 11.10.2022

Jyväskylän yliopisto (11.6.2009) Ongelmanasettelu. Haettu 24.1.2023

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/ongelmanasettelu>

Jyväskylän yliopisto (28.10.2021) Laadullinen tutkimus. Haettu 24.1.2023

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Liisa Näpärä – Spoken (12.4.2017) Haastattelun lajityypit - <https://spoken.fi/haastattelun-lajityypit/>

Magnus Nygård (2022). Maanteiden hoidon uusi urakkamalli – Talvitiepäivät, Väylävirasto.

[https://www.tieyhdistys.fi/site/assets/files/1817/talvitiepaivat -
_maanteiden_hoitourakka_2020-02-12.pdf](https://www.tieyhdistys.fi/site/assets/files/1817/talvitiepaivat_-_maanteiden_hoitourakka_2020-02-12.pdf)

Pekka Petäjaniemi (2022). Maanteiden hoitourakat – Urakoitsijaseminaari, Väylävirasto

Väylävirasto. (30.6.2022). Väylävirasto – Maanteiden hoidon kilpailutus. Haettu 31.10.2022

<https://vayla.fi/palveluntuottajat/hankinnat/tieurakat>

Kuva lähteet:

Magnus Nygård (2022). Maanteiden hoidon uusi urakkamalli – Talvitiepäivät, Väylävirasto.

[https://www.tieyhdistys.fi/site/assets/files/1817/talvitiepaivat -
_maanteiden_hoitourakka_2020-02-12.pdf](https://www.tieyhdistys.fi/site/assets/files/1817/talvitiepaivat_-_maanteiden_hoitourakka_2020-02-12.pdf)

Liite 1: Vastaajan 1 haastattelulomake

1. Miksi laatulupaukset on otettu osaksi kilpailusta?

V: Haluttiin päästä eroon hoidon ja ylläpidon alueurakkamallin toiminta- ja laatusuunnitelman arvioinnin vaikeudesta ja markkinaoikeusvalituksista. Väyläviraston kanssa oli kuitenkin yhteinen tahtotila säilyttää laatulementti kilpailutuksessa.

2. Mitä haasteista laatulupauksien muodostamisessa on kohdattu?

V: Laatulupauksien mittaroinnin toteuttaminen on koettu haastavaksi. On pyritty, että laatulupauksella olisi vaikuttavuutta esimerkiksi turvallisuuteen, ympäristöön, työn laatuun tai vuorovaikutukseen. Sellaiset lupaukset ovat hyviä, joiden toteutuminen on selkeästi arvioitavissa ja vaikuttavat laatuun välillisesti. Laatulupauksilla ei ole sallittua tilata korkeampaa työn laatua kuin yleiset laatuvaatimukset edellyttävät.

3. Miten laatulupauksia on kehitetty?

V: Ensimmäisistä tasolupauksista siirryttiin selkeämpiin yksittäislupauksiin eikä nykymallissa ole etukäteen sitouduttava toteuttamaan tiettyjä lupauksia, vaan päätoteuttaja lupaa lupauspistemäärän. Mittarointi on kehittynyt. Ensimmäisistä enemmän dokumentointiin painottuvista lupauksista on kehitytty enemmän laatuun vaikuttaviin lupauksiin.

4. Laatulupaukset on pisteytetty? Onko lupauksen pisteytyksen painoarvo mielestäsi oikein tällä hetkellä? Voisiko lupauksilla olla maantieteellisesti eroja.

V: Viimeksi lupauksen pisteytyksen painoarvoa on muutettu 2021 alkaneisiin urakoihin. Tiedottamisen lupauksen painoarvoa kevennettiin ja tienkäyttäjääsiakkaan huomiointi ja laadunvarmistus saivat isomman painoarvon. Maantieteellinen hajauttaminen ja erilainen painotus urakoittain on kannatettava ajatus. Liikenneympäristöt ovat valtakunnallisesti hyvin erilaisia.

5. Lupauspistemäärä on tarjouskilpailuissa asettunut korkealle. Onko hajonnan tavoittelemisen kilpailutuksessa tarkoituksenmukaista?

V: Lupaukset ovat vääränlaisia, jos tilaaja ei tavoittele niiden toteutumista. Jos laatulupaukset olisivat urakan laatuvaatimuksia, niiden toteuttaminen olisi ehdotonta.

6. Onko laatulupauksien painoarvo (15 %) kilpailutuksessa riittävä/oikea?

V: Painoarvo voi olla suurempi, jos vaikuttavuus olisi merkittävä. Olisi varmasti tavoiteltavaa, että urakoiden kilpailutus ratkeaisi useammin laatupisteillä, mutta painoarvon nostolla ei juurikaan olisi vaikutusta, koska urakoitsijat lupaavat lähes poikkeuksetta täydet tai lähes täydet laatupisteet.

7. Onko laatulupauksien mittaroinnissa edelleen tulkinnanvaraa?

V: Laatulupauksien seuranta on todennäköisesti tilaajan toimesta tehty eritasoisesti. Laatulupauksien toteumanseuranta on mahdollisesti jätetty liialti urakoitsijan varaan. Lupaus 5:den kohdalla nähtiin haasteita tulkinnassa, mutta Väylävirasto tahtoi välttämättä säilyttää lupauksen sellaisenaan.

8. Miten näet laatulupauksien tulevaisuuden?

V: Lupauksen sisältöä ei ole lukittu. Sisällöllinen ja tekninen muokkaaminen on mahdollista eivätkä urakkakohtaiset lupaukset eivät ole poissuljettuja. Aina on ponnistettu eteenpäin ja keksitty jotain uutta. Mallit muuttuvat ja kehittyvät. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla tarjoajien kehittämät lupaukset, jotka pisteytettäisiin.

Liite 2: Vastaajan 2 haastattelulomake

1. Miksi laatulupaukset on otettu osaksi kilpailusta?

V: Pyrittiin pääsemään erilaisista Hoidonjohtorakka -mallissa käytössä olleista toiminta- ja hoitosuunnitelmista eroon. Suunnitelmat koettiin hyvin eritasoisiksi ja toteutus vajavaiseksi. Urakoitsija on helpompi sitoa laatulupauksen kuin laatuvaatimukseen toteutukseen. Lupauksien kohteiksi on valikoitunut sellaisia asioita, jotka eivät ole suoranaisesti laatuvaatimuksia, mutta edesauttavat toiminnan laadun ylläpitämistä. Laatulupauksilla on mahdollisuus pärjätä kilpailutuksessa.

2. Mitä haasteista laatulupauksien muodostamisessa on kohdattu?

V: Haasteena on ollut muodostaa tavoitetaso, mikä on tilaajan näkökulmasta riittävästi toteutettu laatulupaus. Tavoitteiden taso täytyy olla oikea. Tarjousten tasaiset lupauspistemäärät. Laatulupauksen toteutus tulisi olla yksiselitteisesti mitattavissa tai todennettavissa. Tulkinnanvaraa ei käytännössä saisi olla. Osa lupauksien sisällöstä on lakisääteisiä, joten lupaus ei voisi edes jättää toteuttamatta.

3. Laatulupaukset on pisteytetty? Onko lupauksen pisteytyksen painoarvo mielestäsi oikein tällä hetkellä? Voisiko lupauksilla olla maantieteellisesti eroja.

V: Lupauksien painotus osa-alueiden välillä olisi hyvä pitää samana, mutta urakkakohtainen painotuksen vaihtelu osa-alueiden sisällä on kannatettavaa. Tienkäyttäjien tarpeet vaihtelevat valtakunnallisesti merkittävästi. Lupauksen tulisi olla jollain tavalla valtakunnallisesti yhtenäiset, mutta selkeästi kehitettävää olisi.

4. Lupauspistemäärä on tarjouskilpailuissa asetunut korkealle. Onko hajonnan tavoittelemisen kilpailutuksessa tarkoituksenmukaista?

V: Pääsääntöisesti on hyvä, että tarjousten lupauspistemäärä on korkealla. En näe, että korkeissa lupauspistemäärissä on mitään väärää. Korkeat pistemäärät kertovat tarjoajien valmiudesta sitoutua ja panostaa urakan toteutukseen. Vaativien hajontaa aiheuttavien laatulupauksien toteuttaminen todennäköisesti aiheuttaisi suuria kustannuksia. Olisi hyvin haasteellista muodostaa sellaisia lupauksia, joista tilaajan kannattaisi maksaa tarjouksen laatulupauspisteiden hajonnan tavoittelemiseksi.

5. Onko Väylävirasto tyytyväinen nykytilanteeseen laatulupauksien suhteen?

V: Laatulupaukset toimivat tarkoituksessaan, mutta osa lupauksista tulisi määritellä tarkemmin ja urakoitsijoita ohjata paremmin.

6. Onko urakoitsijoita voitu kohdella eriarvoisesti laatulupauksien toteutuksen suhteen?

V: On mahdollista ja todennäköistäkin, että maanteiden hoidon projektipäälliköt ovat tulkinneet tilaajan tavoitetasoa eri tavoin. Uskon, että isoilta tulkintaeroilta on vältytty, koska päätoteuttajat ovat yleensä hyvin tietoisia kilpailijoiden toiminnasta. On myös valitettavaa, että jos urakka-asiakirjoissa on tulkinnanvaraisuuksia, yleensä riittävästi kääntyy päätoteuttajan eduksi.

7. Onko laatulupauksien painoarvo (15 %) kilpailutuksessa riittävä/oikea?

Liite 3: Vastaajan 3 haastattelulomake

1. Mitä haasteita laatulupauksien toteuttamisessa on kohdattu?

V: Urakoiden alkuvaiheessa toteutuksen suhteen oli paljon epätietoisuutta ja alkukankeutta lupauksen toteutuksen sisältövaatimuksista esim. viestintä- ja hankintasuunnitelman ja Harja-analyysin kohdalla. Puutteellisen ohjauksen vuoksi riittävän toteutustason löytämisessä oli haasteita.

2. Kuinka työllistävinä koet laatulupaukset suhteessa niiden rahalliseen painoarvoon?

V: Laatulupausten nimellinen rahallinen arvo on suuri, mutta kilpailutusvaiheen lupauspistetaso vakiinnuttua hyvin korkealle, on lupauksen arvo kärsinyt. Varsinkin -19–2020 alkaneiden hoitourakoiden lupauksen rahallista arvoa on vaikea nähdä. Lupauksista saavutettava arvo/työ näkyy enemmänkin mukavana lisänä.

3. Laatulupaukset on pisteytetty. Onko lupauksen pisteytyksen painoarvo mielestäsi oikein tällä hetkellä?

V: Näkisin, että toiminnan suunnitelmallisuuden ja kannustavien alihankintasopimusten painotusta voisi siirtää laadunvarmistus- ja turvallisuus -osa-alueille. Suunnitelmallisuus on enemmän kertaluonteista ja näkyy tienkäyttäjille vähemmän.

4. Pitäisikö painotuksessa huomioida alueellisia eroavaisuuksia?

V: Urakoiden palvelutason tulee olla yhdenvertaisia valtakunnallisesti. Eri lupausosa-alueiden painotusta voidaan muokata valtakunnallisesti, mutta mielestäni maantieteellisiin eroavaisuuksiin ei voida lähteä.

5. Pitäisikö laatulupauksien olla hoitourakan vaatavuustason tai urakka-alueen tiestön ja liikennekoostumuksen mukaan räätälöityjä vai onko valtakunnallisesti samat lupaukset reiluja kaikille?

V:

6. Lupauspistemäärä on tarjouskilpailuissa asetunut korkealle. Miten koet lupaukset osana kilpailutusta?

V: Näen sen ongelmaksi, että kilpailutusvaiheessa tarjoajat lupaavat lähes täydet lupauspistemäärät. On selvää, että voittanut urakoitsija ei tuo tilaajalle isompaa laadullista arvoa kuin muut tarjoajat, vaan urakoitsija voittaa urakan joko hinnalla tai henkilö pisteillä. Lupauksen tulisi olla konkreettisempia ja helpommin mitattavia ja mahdollisesti bonusjärjestelmään yhdistettyjä, jotta urakoitsijat tarjoaisivat edelleen korkeita pisteitä, mutta silti eroja syntyisi.

7. Vuonna 2021 alkaneissa hoitourakoissa siirryttiin tasolupauksista yksittäisiin lupauksiin. Koetko kehityksen oikeana suuntana?

V: Mielestäni yksittäisten lupauksen seuranta on helpompaa. Tärkeintä on, että lupauksen toteutuneisuuden tulkinta on selkeää ja mitattavissa. 14 lupauksista on mahdollisesti liian suuri määrä. Vähemmällä määrällä ja laadukkaalla sisällöllä voitaisiin saavuttaa hyviä tuloksia.

8. Vuonna 2021 alkaneiden hoitourakoiden kilpailutuksessa siirryttiin malliin, jossa ei tarjoajan enää tarvitse tarjouksessa luvata tiettyjen lupauksien toteutuvan, vaan tarjotaan ainoastaan lupauksista

toteutuvaa yhteispistemäärää? Onko tämä kehitys mielestäsi oikea, vai pitäisikö edelleen vaatia toteutuvien lupauksien mainitsemista tarjouksessa?

V: Yhteispistemäärässä on se haaste, että mikäli jokin lupaus ylittää suunnitellun tason voi pahimmassa tapauksessa urakoitsija jättää jonkin tilaajan kannalta merkittävän lupauksen toteuttamatta. Yhteispistemäärämallissa voisi olla jokin perustaso joka lupauksessa.

9. Koetko, että pääurakoitsijoita on voitu kohdella laatulupauksien tulkinnoissa ja toteutuksessa eriarvoisesti?

V: Ehdottomasti. Ei ole liioiteltua sanoa, että 2019 ja 2020 alkaneissa hoitourakoissa yksi suurimmista epäkohdista on se, että päätoteuttajien tasapuolinen kohtelu ei toteudu. Lupausten toteutuksessa ja riittävässä tasossa on niin paljon tulkinnanvaraa, että riski eriarvoiselle kohtelulle on suuri, vaikkei se itsessään ole maanteiden hoidon projektipäälliköiden syy.

10. Näkykö tai heijastuuko laatulupauksien tuoma sisältö urakkaan jotenkin laatuna tai muulla tavalla tienkäyttäjille?

V: Urakoitsijan viesti on se, että nykyisin tienkäyttäjäpalautteisiin suhtaudutaan suopeammin ja vakavammin. Tienkäyttäjien huomiointi on korostunut. Laatulupaukset todennäköisesti näkyvät monessa asiassa vähän, mutta konkreettisesti se ei ole osoitettavissa.

11. Jos näet lupauksissa jotain kehitettävää, millaisia niiden tulisi mielestäsi olla?

V: Lupausten tulisi olla selkeämpiä ja helpommin mitattavia mahdollisimman vähäisellä tulkinnanvaralla. Paikallisten lupauksen osion tuominen urakoihin.

12. Miten näet laatulupauksien tulevaisuuden?

V: Laadun merkitys ja painoarvo kilpailutuksessa voisi olla tulevaisuudessa isompi. Laatu ei voi koostua vain nykyisistä elementeistä, vaan osa-alueita pitäisi olla enemmän. Näkisin, että laatulupauksilla on rooli tulevaisuudessakin, mutta niitä tulee ehdottomasti jatkokehittää ja tutkia.

Liite 4: Vastajaan 4 haastattelulomake

1. Mitä haasteita laatulupauksien toteuttamisessa on kohdattu?

V: v2021 urakassa Alihankkijoille suunnattu kyselyn vastaukset eivät ole toteutuneet vaikka yleisesti ottaen yhteistyö toimii hyvin, ts. kyselyn vastaukset eivät kuvasta yhteistyön käytännön toimivuutta.

v2019 urakassa koulutus -lupauksessa tuntien laskentatapa on vaihdellut, samoin harja palautteiden laskentatapa. vaikuttaa siltä että lupauksien toteutumista ei ole vakioitu, vaan aluevastava / MHP tulkitsee niitä tapauskohtaisesti.

2. Kuinka työllistävinä koet laatulupaukset suhteessa niiden rahalliseen painoarvoon?

V: Eivät aiheuta juurikaan työtä, kun urakka on saatu aloitukseen. Rahalliseen painoarvoon nähden vaiva on mitätön. Suuri osa laatulupauksista on asioita, joita urakoitsija tekisi joka tapauksessa, oli luvattu tai ei.

3. Laatulupaukset on pisteytetty. Onko lupauksien pisteytyksen painoarvo mielestäsi oikein tällä hetkellä?

V: Ei, koska lähes kaikki urakoitsijat lupaavat lähes täydet, jolloin piste-eroja ei synny. Tilaaja, tienkäyttäjä tai alihankkija ei myöskään saa juuri mitään merkittävää lisäarvoa laatulupauksista, joten pisteytyksen painoarvo voisi yhtä hyvin olla 0 pistettä.

4. Pitäisikö painotuksessa huomioida alueellisia eroavaisuuksia?

V: Kyllä, tai ainakin urakan kokoon ja luonteeseen sovitettuja lupauksia. Esim kaupunki/maaseutu, soratiepainotus, päätiepainotus tms.

5. Pitäisikö laatulupauksien olla hoitourakan vaativuustason tai urakka-alueen tiestön ja liikennekoostumuksen mukaan räätälöityjä vai onko valtakunnallisesti samat lupaukset reiluja kaikille?

V: Kyllä pitäisi räätälöidä, esim. alihankkijoiden bonusvaraus on sama urakkakoosta riippumatta.

6. Lupauspistemäärä on tarjouskilpailuissa asettunut korkealle. Miten koet lupaukset osana kilpailutusta?

V: ei merkitystä. Tietenkin se näyttää julkisuudessa hyvälle kun tilaaja kertoo että laatu merkitsee 40% urakoitsijan valinnassa. Oikeasti valintaan tällä on hyvin vähän vaikutusta kun kaikki lupaa "täydet" ja merkittäviä eroja ei urakoitsijoiden välille synny

7. Vuonna 2021 alkaneissa hoitourakoissa siirryttiin tasolupauksista yksittäisiin lupauksiin. Koetko kehityksen oikeana suuntana?

V: Suunta on oikea. Ja toisaalta kun täydet voi luvata niin ei ole merkitystä

8. Vuonna 2021 alkaneiden hoitourakoiden kilpailutuksessa siirryttiin malliin, jossa ei tarjoajan enää tarvitse tarjouksessa luvata tiettyjen lupauksien toteutuvan, vaan tarjotaan ainoastaan lupauksista toteutuvaa yhteispistemäärää? Onko tämä kehitys mielestäsi oikea, vai pitäisikö edelleen vaatia toteutuvien lupauksien mainitsemista tarjouksessa?

V: Tämä on hyvä. Ja toisaalta kun täydet voi luvata niin ei ole merkitystä

9. Koetko, että pääurakoitsijoita on voitu kohdella laatulupauksien tulkinnoissa ja toteutuksessa eriarvoisesti?

V: On voitu, koska tulkintoja ei selvästikään koordinoita. En pysty sanomaan että näin on tai ei ole tapahtunut, mutta täysin mahdollista se on koska saman elyn eli aluevastaaville voi olla omia näkemyksiä. Aivan varmasti eri elyjen välillä on vielä enemmän eroja, koska kukaan tai mikään ei oikeasti koordinoi asiaa.

10. Näkykö tai heijastuuko laatulupauksien tuoma sisältö urakkaan jotenkin laatuna tai muulla tavalla tienkäyttäjille?

V: ei mitenkään.

11. Jos näet lupauksissa jotain kehitettävää, millaisia niiden tulisi mielestäsi olla?

V: Sellaisia, joilla oikeasti saisi laatua ja sisältöä, vastinetta rahalle. Esim työnsuunnitteluun, työtapoihin, kaluston käyttöön tai vaikkapa kaluston päästöjen ilmoittamiseen liittyviä. Lupauksia, jotka on johdettu tilaajan arvomaailmasta ja jotka oikeasti vaatisivat urakoitsijan kehittämistoimintaa. Tai näkyisivät konkreettisina toimenpiteinä ja laatuna tienkäyttäjille.

Tämän hetken tavoitehintainen malli on johtanut siihen että tilaaja ei pysty esim. arvioimaan urakoitsijan tarjouksen mahdollista alihintaisuutta, koska ei tiedä millaiseen työsuunnitelmaan tai riskeihin hinta perustuu. Tilaaja ei pysty sopimuskatselmusvaiheessa tai edes hankintavaiheessa välttämättä saamaan selville mihin urakoitsijan laskelma perustuu, onko kaikki asiakirjoissa tarkoitetut työt ja vaiheet huomioitu ja oikein ymmärretty / arvioitu. Yleensä tämä selviää vasta ensimmäisen vuoden välikatselmuksessa.

12. Miten näet laatulupauksien tulevaisuuden?

V: Nykyisestä mallista voi luopua.

Liite 5: Vastaajan 5 haastattelulomake

1. Mitä haasteita laatulupauksien toteuttamisessa on kohdattu?

V: Ei ole kohdattu haasteita. Kun ollaan päästy yhteisymmärrykseen laatulupauksen täyttämisen edellytyksistä tietyllä tavalla, alkaa asia pyörimään omalla painollaan normaalin työn ohella.

2. Kuinka työllistäviä laatulupaukset ovat suhteessa niiden rahalliseen painoarvoon?

V: Henkilökohtaisesti minulla on kokemusta vain vuoden 2019 käynnistyneiden urakoiden laatulupauksien toteutuksesta. Laatulupaukset työllistävät alkuvaiheessa, kun vakiintunutta toimintatapaa ei ole ehtinyt muodostumaan. Kun ollaan päästy yhteisymmärrykseen laatulupauksen täyttämisen edellytyksistä tietyllä tavalla, alkaa asia pyörimään omalla painollaan normaalin työn ohella.

3. Laatulupaukset on pisteytetty. Onko lupauksen pisteytyksen painoarvo mielestäsi oikein tällä hetkellä? Pitäisikö painotuksessa huomioida alueellisia eroavaisuuksia?

V: Jokaisessa urakassa on omat erityispiirteensä, joten alueellisten eroavaisuuksien olettaisi näkyvän lupauksissa ja niiden painotuksissa.

4. Pitäisikö laatulupauksien olla hoitourakan vaatavuustason tai urakka-alueen tiestön ja liikennekoostumuksen mukaan räätälöityjä vai onko valtakunnallisesti samat lupaukset reiluja kaikille?

V: Jokaisessa urakassa on omat erityispiirteensä, joten alueellisten eroavaisuuksien olettaisi näkyvän lupauksissa ja niiden painotuksissa.

5. Lupauspistemäärä on tarjouskilpailuissa asetunut korkealle. Miten koet lupaukset osana kilpailutusta?

V: Laatulupauksiin on sitouduttava, jotta tarjouskilpailussa on edellytyksiä pärjätä. Laatulupaukset luvataan täyteen tai lähes täyteen poikkeuksetta jokaisen tarjoajan osalta, jolloin piste-eroja tarjouskilpailuun osallistuvien taholta ei pääse syntymään laatulupauspisteiden osalta. Näin ollen tarjoushinta ja henkilö pisteytykset ovat tarjouskilpailun ratkaisutekijät.

6. Vuonna 2021 alkaneissa hoitourakoissa siirryttiin tasolupauksista yksittäisiin lupauksiin. Koetko kehityksen oikeana suuntana?

V: Kehityssuunta on kiinnostava. Aiemmasta portaikkoasteikosta siirtyminen yksittäisten lupauksen toteuttamisen tai toteuttamatta jättämisen arvioimiseen on erittäin suoraviivaista.

7. Vuonna 2021 alkaneiden hoitourakoiden kilpailutuksessa siirryttiin malliin, jossa ei tarjoajan enää tarvitse tarjouksessa luvata tiettyjen lupauksien toteutuvan, vaan tarjotaan ainoastaan lupauksista toteutuvaa yhteispistemäärää? Onko tämä kehitys mielestäsi oikea, vai pitäisikö edelleen vaatia toteutuvien lupauksien mainitsemista tarjouksessa?

V: Uusi malli antaa tarjoajalle pelivaraa lupauksen sisällä.

8. Koetko, että pääurakoitsijoita on voitu kohdella laatulupauksien tulkinnoissa ja toteutuksessa eriarvoisesti?

V: Kokemukseni laatulupauksista perustuu yksinään Vantaan maanteiden hoitourakan laatulupauksiin ja niiden tulkintoihin urakassamme. En pysty ottamaan kantaa valtakunnallisesti 78 muun urakan asioihin ilman spekulointia.

9. Näkyykö tai heijastuuko laatulupauksien tuoma sisältö urakkaan jotenkin laatuna tai muulla tavalla tienkäyttäjille?

V: Vuonna 2019 alkaneissa urakoissa laatulupauksien tuoma sisältö ei juurikaan heijastu tai ohjaa urakan toimintaa. Ammattitaitoisessa urakan työnjohdossa on aina käsitys urakkansa tienpidollisista erityispiirteistä, sekä tulevista töistä ajankohtineen. Erillisen suunnitelman tai analyysin täyttäminen laatulupauksien vaatimusten täyttämiseksi ei sitä seikkaa muuta.

10. Jos näet lupauksissa jotain kehitettävää, millaisia niiden tulisi mielestäsi olla?

V: Urakan talvihoitoreititykseen liittyvät arvioinnit on sivuutettu tarjouskilpailuissa kokonaan. Mielellään näkisin tämän palaamisen jossain muodossa tarjouskilpailuihin.

11. Miten näet laatulupauksien tulevaisuuden?

V: Mikäli laatulupaukset jäävät vakiintuneeksi osaksi tarjouskilpailuja, näkisin, että niiden osalta olisi haettava suurempaa hajontaa tarjoajien kesken.